

GENT
OPINIÓ
CULTURA
MOIANÈS
POLÍTICA
CRÒNICA

La Tosca

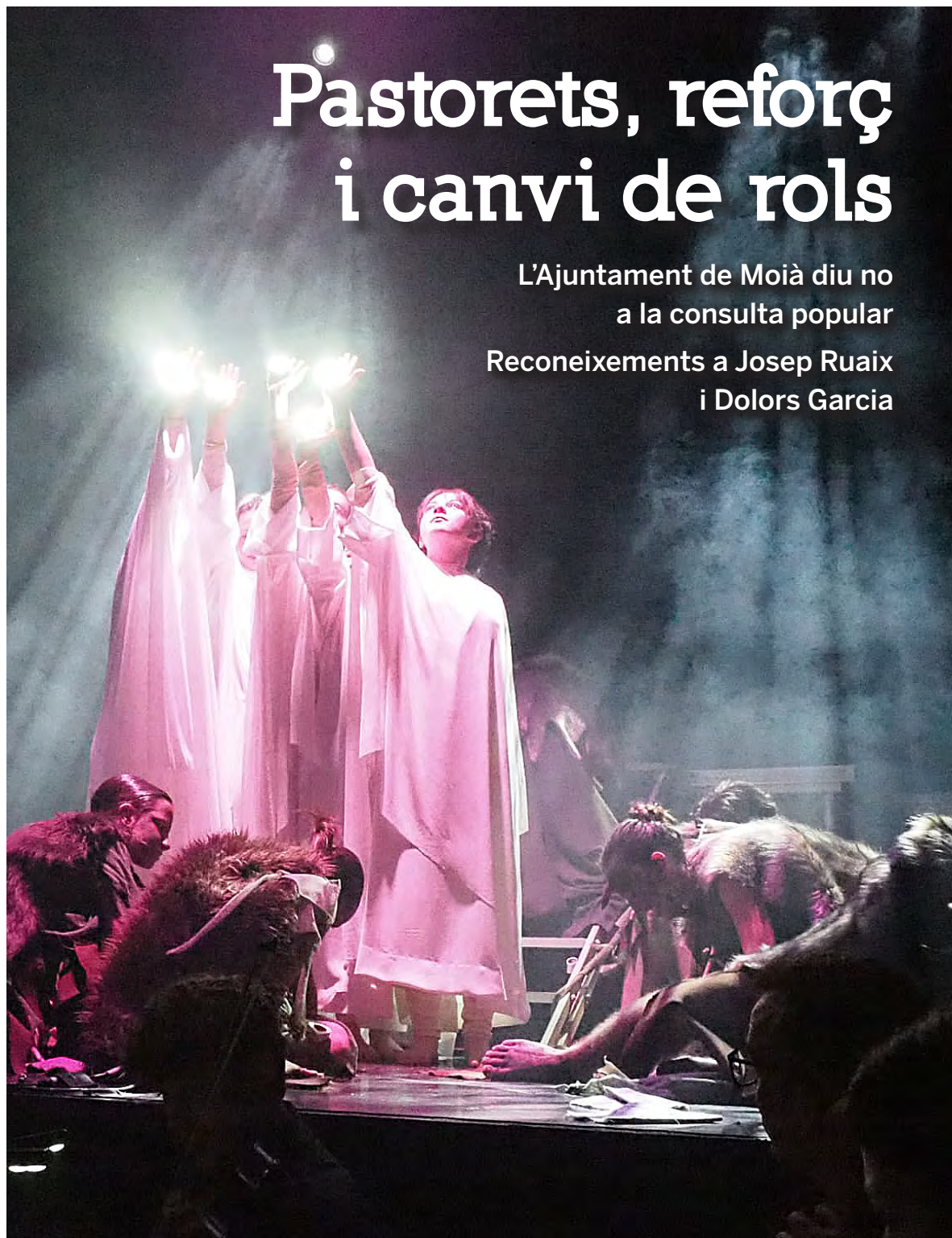
MOIÀ Gener-Febrer 2025

núm. 830

Pastorets, reforç i canvi de rols

L'Ajuntament de Moià diu no
a la consulta popular

Reconeixements a Josep Ruaix
i Dolors Garcia

Escorxador Comarcal del Moianès

Zona Industrial
Avda. del Prat, s/n
08180 MOIÀ

Tel. / Fax 93 820 80 84
Mòbil 608 44 21 87
Partic. 93 830 09 20

Revista
número 71

MODILIANUM REVISTA
D'ESTUDIS
DEL MOIANÈS

Tres generacions de cartes moianeses
als Reis d'Orient
Albert Torras

Cent anys de l'accident de la comitiva
d'Alfons XIII a Collsuspina
Miquel de la Bufa

La repressió franquista a Moià: les dones.
Elvira Permanyer i Sert

**Ja a la venda
a la Casa Rafel Casanova
i a les llibreries!**

www.modilianum.org

EDITORIAL

De Nadal a Sant Sebastià

A l'interior de LA TOSCA hi ha una crònica de les múltiples activitats programades per a les festes de Nadal. Enguany pot destacar-se la representació dels Pastorets. S'havien recuperat l'any 2018 —una tradició perduda molts anys, amb el tancament del Casal. En aquesta edició, doncs, s'ha donat el relleu a la companyia Tres Panyes, que, com altres vegades, hi ha inclòs la interpretació musical de l'orquestra de l'Espai Musical de Moià —i enguany també del seu cor— així com peces de dansa. Han estat uns Pastorets amb més de cinquanta actors, un espectacle de dues hores que han pogut presenciar unes 750 persones i que ha assumit la perspectiva de gènere. Cal felicitar els qui han fet perdurar aquesta tradició. És una bona manera de començar l'any, com ho és la notícia que l'Ajuntament de Moià enceta una programació cultural permanent, un aspecte que havia estat força deficient els darrers anys.

De les moltes activitats programades a l'entorn de Nadal, amb protagonisme de la música i que mostra la força i la consolidació de gent jove, cal subratllar, ja dins l'atmosfera nadalenca, la presentació de l'obra poètica de Josep Ruaix a Moià el 6 de desembre i el reconeixement al gramàtic moianès per part de l'Institut d'Estudis Catalans, a Barcelona, al cap d'una setmana. Compartim amb els nostres lectors la

nadala que va regalar-nos el nostre intel·lectual al final de la presentació del volum.

El mes de gener ha estat considerat tradicionalment un mes difícil, amb el retorn a les pautes habituals després de les festes —i les despeses!— del cicle nadalenc. A Moià, la celebració de la Festa Major d'Hivern posa una fita i una pausa a aquestes setmanes costerudes. Però el dilluns dia 20 de gener, diada de Sant Sebastià, serà notícia al món sencer perquè s'hi escau la investidura de Donald Trump com a president dels Estats Units, un fet que suposa la consolidació del populisme i del protagonisme de l'extrema dreta en la política a escala mundial.

Amb aquesta realitat ben afermada, que lamina els drets assolits amb molt de sacrifici i lluita, la política local pot ser un bon contrapunt. En aquest marc, el no de l'Ajuntament de Moià a la proposta de consulta popular per a la requalificació dels terrenys del Pla de Castellnou no enforteix precisament la qualitat democràtica. És ben cert que la legalització completa del polígon industrial, una de les tres potes d'aquest ambiciós projecte, havia estat obviat pels promotors de la consulta. En el que ha estat qualificat per aquesta revista com el projecte més important en més d'una dècada, hi ha excés de soroll i d'informació de part i dèficit de contrast de parers.

ÍNDEX

Editorial	3
Vida municipal	5
L'Ajuntament de Moià inadmet la proposta ... <i>J. Font</i>	5
Moià ja té programació cultural permanent. <i>E. Altarriba</i>	7
Nova etapa de l'Ateneu la Polseguera ... <i>E. Altarriba</i>	9
Opinió	12
Posem Moià i el Moianès al mapa. <i>À. Mur</i>	12
Actes i esdeveniments	13
Les festes de Nadal ens encaminen al 2025. <i>E. Roca</i>	13
Els Pastorets 2024/2025. <i>Companyia Tres Panys</i>	17
Presentació de l'obra poètica i reconeixement ... <i>J. Clarà</i>	19
Parlant de <i>Gratia Dei</i> amb el músic Dani Vallejo. <i>E. Altarriba</i>	22
Moianès	25
Presentats als municipis en aquestes festes ... <i>Cons. Com.</i>	25
La Fira i Nadal a l'Estany. <i>D. Prat</i>	26
Les entitats informen	28
Museu de Moià: un repàs del 2024	28
Biblioteca Municipal 1 d'Octubre	31
Comiat i benvinguda d'artistes residents. <i>Juventuts Mus.</i>	32
Perfils	33
Dolors Garcia, cap clínic del Servei d'Urgències ... <i>J. Font</i>	33
Finestra Oberta	36
<i>Marina Berdalet. «Estructura del gest XXX»</i>	36
Esports	38
Antics futbolistes del C.E. Moià (13). <i>F. Riera. J. Riera</i>	38
Natura i societat	41
Darwin, Arquímedes i Fermi, arrencadors ... <i>M. Fortuny</i>	41
Miscel·lània	44
Celebració dels seixanta anys de la generació del 64	44
Publicacions	45
La mare de la Glòria. <i>J. Ruaix</i>	45
Llibres. Revistes	46
Moviment demogràfic / Necrològiques	47
Dades meteorològiques	49

Pastorets (fot. Lúdia Camprubí)

LA TOSCA Can Carner. Joies, 11-13 - 08180 Moià · latosca@latosca.cat · www.latosca.cat

Consell de Redacció: Eduard Altarriba, Àlícia Arisa, Neus P. Cirera, Jaume Clarà, Josep Font, Cristina Forcada, M. Carme Muñoz, Elvira Permanyer, Roser Portet, Josep Riera, Elisa Roca, Josep Ruaix
Disseny de la revista: Soldevila. Disseny i Comunicació — Impressió: Winihard Gràfics, Moià
DL B-4501-1983 — ISSN 2014-5160, 2014-5179 (versió digital) — 8 números l'any. Preu de l'exemplar: 5'0 euros

VIDA MUNICIPAL

L'Ajuntament de Moià inadmet la proposta de consulta popular

Josep Font

L'Ajuntament de Moià no ha admès la sol·licitud de consulta popular no referendària sobre la requalificació dels terrenys del Pla de Castellnou per a ampliar l'escorxador i construir una planta de biogàs.

Un decret d'alcaldia, de 20 de desembre, fonamenta la decisió en el fet que la documentació presentada no recull el que preveu la Llei, ni pel que fa a la pregunta, ni pel cens plantejat, ni per la memòria que conté, a criteri de l'ajuntament. LA TOSCA va informar en el número d'octubre-novembre d'aquesta proposta, en la qual el consistori disposava de tres mesos per a respondre. Davant aquesta negativa, els impulsors han acudit a la Comissió de Control, que té la darrera paraula sobre aquesta consulta però que no es preveu que contradigui la decisió presa per l'autoritat municipal, segons les fonts consultades.

L'alcalde havia mostrat predisposició a explorar el camí de la consulta. Ell ma-

teix recordava que era diputat al Parlament de Catalunya quan va votar favorablement la Llei, i que volia reunir-se amb els promotors de la iniciativa i posar en comú els objectius, la pregunta i treballar per fer-ho possible. «Si hi ha molta gent engrescada a fer-ho, no veig per què no ho puguem provar», deia l'alcalde a LA TOSCA, el qual també advertia sobre la complexitat de la Llei, fins al punt que quan l'alcaldessa Colau va voler promoure a Barcelona la consulta popular per les actuacions a la Diagonal, el Suprem la hi va tombar. Els promotors de la consulta destacaven els riscos i les externalitats negatives tant de l'ampliació de l'escorxador com de la construcció de la planta de biogàs i, per justificar la petició, assenyalaven que havien signat en contra del projecte més moianesos (1.764 persones majors de 18 anys residents a Moià) que no pas els vots obtinguts per AraMoià en les darreres eleccions (1.475 vots).

Zona industrial amb l'escorxador en primer terme (fot. J. Font)

Què ha passat, doncs? Dionís Guiteras explica que van reunir-se amb la comissió impulsora dues vegades: «una per escoltar què proposaven i per intercanviar opinions i expressar també com ho vèiem, ja que ens semblava tendenciosos. Els motius de la requalificació no se circumscriuen a l'ampliació de l'escorxador i a la construcció de la planta de biogàs, sinó que permet legalitzar el polígon, com hem explicat tantes vegades. Ha estat Urbanisme de la Generalitat qui ha dit que aquest pot ser el camí per a solucionar-ho. L'ajuntament no autoritza la modificació, com diu la pregunta. Vam proposar de col·laborar, de buscar una millor pregunta, que inclogui tota la realitat del projecte, i van dir que ho considerarien amb tot l'equip de la consulta».

Xavier Paniello, de la comissió impulsora, declara que de la primera reunió que van fer amb l'ajuntament, que va ser llarga, «semblava que entomarien la consulta modificant la pregunta i el que convingués. Se'ns va dir que hi havia imprecisions i frases tendencioses; però, sense especificar quines són, no ho podem modificar». En aquella reunió es va entrar a discutir sobre el projecte i potser es van barrejar coses, afirma Paniello.

En tot cas, les dues parts van emplaçar-se a una segona reunió el dia 16 de desembre. Aquell dia la comissió va entrar per registre un comunicat, que es transcriu en el decret d'alcaldia suara esmentat i que, a criteri del batlle, és una mostra fefaent de mantenir-se en la posició inicial, i que va cloure la negociació.

L'alcalde insisteix que la resposta del decret d'alcaldia és tècnica i jurídica, que no és política, i que no s'oposa a la consulta, però que cal fer-la d'acord amb el que diu la Llei, perquè altrament qualsevol persona la podria invalidar. La requalificació dels terrenys permet de legalitzar el polígon industrial i, si no es té això

present, «com gestionaràs el resultat de la consulta?», es pregunta Guiteras, recordant que hi ha sentències que encara planen, sobre el futur de les indústries del polígon, i que «poden demanar-nos responsabilitats, per lucre cessant, si aturem un projecte que s'ajusta a la legalitat».

L'alcalde, en definitiva, sembla haver-se decidit a no generar expectatives per a una consulta no vinculant i aturar l'entrada en un atzucac, ja que les aprovacions, en darrera instància, seran competència d'alcaldia i del ple, com també assumir les crítiques pel que fa a la qualitat democràtica d'aquesta decisió.

Precisament, Lakshmi Roset, de Capgirem Moià, qualifica de «falta de voluntat democràtica molt greu» la decisió i expressa que els motius al·legats són excuses per a no voler-ho tirar endavant, ja que ho haurien pogut fer de la seva manera, tal com es demanà en el ple de juliol del 2024, que AraMoià no acceptà, i en el seu grup es mostren «una mica indignats» per no voler tirar endavant amb una llei que l'alcalde va votar favorablement. No s'han posicionat ni els regidors de Junts per Moià, Montví i Montjoia ni del PSC Moià.

Des del Fanal, Col·lectiu Cultural i Ecologista del Moianès, fan la valoració següent de la decisió de l'ajuntament: «Considerem molt poc democràtic que, amb el munt de signatures que hi ha contra el projecte i amb un alcalde que va intervenir en la redacció de la Llei de consultes populars, l'equip de govern de l'ajuntament negui aquesta possibilitat a la ciutadania de Moià».

Moià ja té programació cultural permanent

Eduard Altarriba

Que Moià anava coixa d'oferta cultural des de feia massa és un fet evident. A la secular manca d'espais apropiats (sala d'exposicions, espai escènic com cal, etc.), s'hi sumava una certa manca de projecte cultural més enllà de les inèrcies anuals. A l'altra banda de la balança, però, tenim un poble viu, amb unes entitats que acostumen a tibar el carro i que té una llarga tradició cultural tant en l'aspecte més tradicional com en les propostes més trencadores. En aquest sentit, l'aposta pel Festival Ex Abrupto i el nou projecte de Les Faixes pot suposar un canvi de torna respecte al paper que el consistori ha de jugar en les polítiques culturals de la vila. És en aquest context que vull emmarcar l'aposta feta per l'actual regidor de Cultura, Lluís Cascales, per tal de bastir una programació estable de propostes que ara us volem presentar.

Però anem a pams. Aquesta iniciativa del regidor té el suport i acompanyament (i la partida pressupostària corresponent) de l'equip de govern i d'una comissió cultural formada *ex professo* per a aquesta tasca, un grup de persones provinents de diferents àmbits i entitats relacionades amb la cultura que ha estat convidada pel mateix regidor per tal de posar-hi cullerada en format de reunions esporàdiques i grup de whatsapp. Val a dir que el qui escriu aquestes línies també forma part d'aquesta comissió infor-

mal que té com a missió aportar opinions i idees a l'equip tècnic que, evidentment, és qui fa la feina i té la tasca de triar el que es fa o es deixa de fer.

El cas és que des de la regidoria s'ha estat treballant en aquest projecte els darrers mesos i, finalment, està, estem, en condicions de presentar una programació cultural a mig any vista que es desenvoluparà amb una cadència més o menys mensual i que estrena logotip i imatge gràfica per tal de dotar-se de rellevància i personalitat pròpia.

Comencem, doncs, pel principi, el tram hivernal de la programació. El diumenge 19 de gener comencem amb *Ex-libris*, una proposta de circ de la mà dels moianesencs **Cia Voël**, que ens conviden a un viatge poètic i acrobàtic al voltant dels llibres en aquest espectacle que ha girat pels millors teatres de Catalunya i que, tot s'ha de dir, no està orientat al públic infantil. En canvi, el que si està pensat per a la quitxalla és l'obra de teatre *Mare Ter-*

ra, protagonitzada per **La Companyia del Príncep Totilau**, la qual, conjugant actors i titelles, ens explicarà d'una forma màgica i poètica l'inici de la vida sobre la terra. L'obra està programada per al diumenge 9 de febrer.

Acabarem l'hivern amb *El dia que va morir l'últim panda*, una espectacular acció performàtica i multisensorial emmarcada en el projecte «Cap butaca buida»,

que té com a repte omplir conjuntament totes les butaques dels espais escènics de Catalunya. **Projecte Ingenu** ens oferirà aquest viatge a un futur on els pandes (i moltes altres criatures) s'han extingit, una reflexió a mig camí entre el teatre i la instal·lació, on els espectadors, proveïts d'auriculars, es mouran lliurement entre les diferents escenes per viure una distopia massa possible que ens planteja temes com la selecció genètica, el trans-humanisme, la intel·ligència artificial o l'ecofeixisme. Ho podrem veure i viure tot plegat a Les Faixes el dia 22 de març.

I encetarem la primavera amb dansa, un dels gèneres més cars de veure al nostre poble. I ho farem amb una companyia de luxe, **Rel i Grapa**, que ens aportaran una revisió revisada i rupturista de la dansa tradicional en diàleg amb elements contemporanis. El ballarí Víctor Pérez Armero ens oferirà el diumenge dia 13 d'abril aquesta reflexió sobre el que és la tradició, l'arrel i la identitat, acompanyat de la bateria del seu germà Raúl.

El dissabte següent ens arribarà una proposta de teatre orientada al públic infantil: la companyia **Rikus** ens porta els seus **Cromàtics** per oferir-nos un espectacle d'animació familiar que vol

retornar la brillantor al nostre planeta amb molta música i diversió esbojarrada.

I l'11 de maig tenim una actuació molt especial: els manresans **Jo Jet i Mr Ribot** (a trio amb **Marina Lluch**) ens oferiran un dels seus directes de música íntima, emocional i innovadora que amb pocs anys ha aconseguit consolidar-se dins l'escena musical catalana.

I tancarem aquest primer semestre de programació cultural amb un espectacle musical ben diferent, **Northern Cellos**, que el 7 de juny faran ressonar els seus quatre violoncel·ls elèctrics (acompanyats d'una bateria) per interpretar i reinterpretar tota mena de gèneres musicals que poden anar des d'AC/DC fins a Adele passant per Michel Jackson, Guns n'Roses o David Guetta.

I ja fora de de la programació permanent, els divendres de juliol tornaran a acollir per segon any consecutiu el cicle «Vespres al parc», amb actuacions musicals i escèniques que anirem revelant, però que s'enceten amb uns convidats de luxe: els inclassificables **Remei de Ca la Fresca** i la seva música potent i reivindicativa que combina rock, folk i electrònica amb lletres poètiques i tirant a incendiàries.

Gener	19	Ex-libris	Adult	Circ	Diumenge 20h
Febrer	9	Mare Terra	Infantil	Teatre	Diumenge 17h
Març	22	El dia que va morir l'últim panda	Adult	Instal·lació performàtica	Dissabte 19h
Abril	13	Rel i Grapa	Adult	Dansa	Diumenge 19h
	19	Rikus i els Cromàtics	Infantil	Teatre	Dissabte 17h
Maig	11	Jo Jet i Mr Ribot	Adult	Música	Diumenge 19h
Juny	7	Northern Cellos	Adult	Música	Dissabte 19h

Si no s'indica el contrari, totes les propostes de la programació s'esdevindran a Les Faixes, que, així, vol esdevenir l'espai de referència per a aquesta aposta, com també la llavor de les propostes culturals que es puguin desenvolupar fruit de la remodelació de la fàbrica de Les Faixes que, en principi, ha d'esdevenir l'epicentre cultural i social del poble.

Val a dir que la totalitat d'espectacles que s'ofereixen tenen un preu d'entrada simbòlic, que ronda els cinc euros. Això és així perquè la majoria formen part del *Programa.cat*, que el Departament

de Cultura de la Generalitat ofereix de manera subvencionada i que té com a requisit cobrar les entrades a un preu mínim. En el programa adult, a més, hi haurà un abonament bianual que ben aviat es podrà adquirir, el qual oferirà totes les entrades a un preu encara més reduït.

L'aposta està feta i presentada. Ara correspon al públic, tots i totes, respondre i consolidar així una proposta cultural que ha d'anar creixent i fent de Moià i el Moianès un lloc encara millor per a viure i conivire.

Nova etapa de l'Ateneu la Polseguera al centre del poble

Eduard Altarriba

El projecte de l'Ateneu va néixer de la inquietud d'un grup de joves que, durant la pandèmia, van començar a organitzar-se al voltant de diversos col·lectius vinculats amb l'esquerra independentista, la solidaritat i el feminisme (Arran, Birbada, Sindicat d'Habitatge i la Xarxa Popular d'Aliments). L'abril del 2021 la necessitat

d'un lloc per a desenvolupar les seves activitats va portar aquest grup de joves a ocupar un dels edificis que havien quedat a mig construir des de la crisi immobiliària del 2008 que hi ha davant la plaça dels Cirerers i pertanyents a un grup inversor. El projecte va ser batejat com a Ateneu Popular del Moianès la Polseguera.

Nova seu de l'Ateneu la Polseguera (fot. E. Altarriba)

Però aquest espai no sempre ha aconseguit generar les complicitats i dinàmiques necessàries per a implicar un espectre més ample de persones i entitats del poble, potser per l'estigma de ser un local ocupat i la seva derivada judicial, potser per la marcada politització, segurament per les deficientes condicions de l'immoble (recordem que és un edifici a mig fer) i la seva ubicació lluny dels principals eixos de socialització del poble. Ben aviat, doncs, es va fer evident la necessitat d'un altre local que facilités tant el funcionament diari de l'Ateneu com la interacció amb el poble. Després d'anys d'infructuoses converses a tres amb l'ajuntament i els actuals propietaris de l'immoble ocupat per tal de cercar una solució a llarg termini (s'havien reivindicat espais municipals com La Masia o fins i tot retornar l'Espai Jove a l'autogestió dels joves), finalment i de manera una mica precipitada ha sorgit la possibilitat de traslladar-se a un nou local que, en aquesta ocasió, serà de lloguer i amb una ubicació molt cèntrica.

Així, a finals de desembre, al bell mig de les festes nadalenques, la junta gestora de l'Ateneu va convocar les entitats del poble per tal de fer una presentació d'aquest nou espai que ha de comportar també un nou projecte. O, per ser més precisos, van presentar una declaració d'intencions en quant no és un projecte tancat i definit sinó que es vol obert i participatiu. De fet, aquesta presentació era, en part, una invitació al conjunt d'entitats del poble a implicar-se d'alguna manera en el nou projecte de La Polseguera.

Comencem per la nova ubicació física, un local situat al número 31 del carrer de Sant Josep, entre la plaça del Colom i la biblioteca, que ha tingut diversos usos comercials, el darrer d'ells un forn de pa. Es tracta d'un espai de 150 m² amb diversos nivells interconnectats on esperen desenvolupar tota mena d'activitats

segons les necessitats dels individus o col·lectius que participin en el projecte, des d'exposicions fins a xerrades passant per reunions d'entitats, concerts de petit format o classes de català per a persones migrades.

Per a bastir aquest nou projecte, La Polseguera s'ha inscrit a la Xarxa de Casals i Ateneus dels Països Catalans. Justament un estudi realitzat amb dades proporcionades per la Xarxa ha determinat que la manera més habitual de gestionar-ho tot plegat i assegurar el múscul humà i econòmic és el model de socis que facin una aportació mensual d'entre cinc i quinze euros. Els organitzadors de l'acte, però, també van posar molt èmfasi en el paper que els agradaria que hi tinguessin les entitats del poble, sobretot davant la incertesa que suposa la progressiva supressió d'espais per a entitats a Can Carner i la manca de definició del projecte de Cal Comadran. En aquest cas, les entitats que fessin servir els serveis de l'espai també pagarien una quota en funció del grau d'ús que en facin. Però en ambdós casos, particulars i entitats, no es vol un model d'«usuari», sinó una implicació tant en la definició del projecte com en la seva gestió.

Com que tot plegat comporta un cert rigor en les formes i una gestió financera, l'Ateneu ha adoptat format legal d'associació. La voluntat dels actuals gestors és, però, que de manera col·lectiva es defineixin o redefineixin tant uns nous estatuts com el funcionament de l'espai, i la programació que s'hi pugui desenvolupar. Tot plegat per configurar aquest nou ateneu que es vol proper, obert i que ofereixi un espai alternatiu amb una bona oferta d'activitats i propostes interessants sense renunciar a l'esperit crític que correspon a aquesta mena d'entitats. No ens queda sinó desitjar-los molta sort i encerts en l'aventura que tot just comença.

Prensa **Comarcal** rigor i confiança

ACPC
Associació Catalana
de la Premsa Comarcal

Amb el suport de

Generalitat de Catalunya
Departament
de la Presidència

OPINIÓ

Posem Moià i el Moianès al mapa

Àlex Mur Creus

À. Mur, el president Rull i Ll. Cascales

Moià és un poble. Sí, malgrat ser una vila important, amb una història llarga i de gran interès, i malgrat haver gairebé duplicat el nombre d'habitants en vint-i-cinc anys, Moià encara és un poble, afortunadament. Ara bé, no és un poble qualsevol. És el nostre, el que ens estimem i on fem vida; és únic. I, des del 23 d'abril del 2015, és capital de comarca, que no és pas una qüestió menor. Dit això, ser petits no ens ha d'impedir pensar en gran i treballar per valorar i perquè sigui valorat el que tenim a tots els nivells. Tant en l'àmbit del medi natural com a nivell cultural, de l'economia i l'empresa o a nivell social, hem de ser ambiciosos.

Ser petits tampoc no ens ha d'impedir ser ambiciosos a l'hora de demanar el tracte i els serveis públics que mereixem. Coses tan bàsiques com poder disposar d'una C-59 i d'una xarxa de carreteres digna i segura, amb una amplada mínima de nou metres de calçada, poder disposar del servei de radiologia al CAP de Moià o poder mantenir i restaurar el nostre patrimoni cultural perquè es valori i pugui convertir-se en un atractiu per al turisme familiar, són alguns exemples. També som l'única comarca de Catalunya que no disposa d'una estació meteorològica

oficial del Meteocat. En aquest sentit, la Vall d'Aran, l'Alta Ribagorça, els Pallars Jussà i Sobirà, el Priorat o la Terra Alta, que són comarques amb menys població que el Moianès, disposen d'unes infraestructures i serveis públics, en molts casos, a anys llum dels que nosaltres tenim avui dia. Així, doncs, tenir uns bons serveis adequats a les necessitats del territori no implica créixer, sinó garantir als ciutadans el nivell de benestar i qualitat de vida que mereixem. És per això que no és ni pot ser menys un moianès que un aranès.

Per a aconseguir-ho, ens calen tres coses fonamentals. Primerament, situar Moià i el Moianès al mapa, que vol dir existir. Posar en valor símbols de la nostra identitat com el campanar de Moià, que recentment va ser visitat pel president del Parlament de Catalunya, Josep Rull i Andreu, acollir algun esdeveniment de referència nacional o, fins i tot, disposar d'una càmera del temps de TV3, hi podrien contribuir enormement. En segon lloc, ens cal tenir una visió estratègica compartida de poble i de comarca a mitjà i llarg termini per a saber què i com volem ser les dècades que venen; per a construir el nostre futur compartit. I, en tercer lloc, és imprescindible treballar incansablement i a tots els nivells des de la política útil i constructiva per aconseguir els serveis públics, les infraestructures i el tracte que mereixem.

Per la seva dimensió, la seva població i les seves característiques, afortunadament, Moià encara és un poble, i és la capital del Moianès. La nostra vila, la nostra comarca i els seus habitants mereixem uns serveis públics, unes infraestructures i un tracte de primera; sense voler ser més però tampoc menys que ningú. Tinguem, tots plegats, l'ambició i la capacitat, i fem l'esforç necessari per fer-ho possible!

ACTES I ESDEVENIMENTS

Les festes de Nadal ens encaminen al 2025

Elisa Roca

Com cada any quan comença el desembre tot fa olor de Nadal. Les botigues es comencen a omplir de gent que fa cua per abastir-se de tot el que cal per als àpats de festes, els carrers i les cases s'il·luminen amb bombetes de colors, i fires i mercats, pastorets i pessebres són a l'ordre del dia arreu de Catalunya i, no cal dir-ho, a Moià.

Fent un repàs d'algunes de les activitats que s'han fet aquests dies, comencem pel 6 de desembre, dia en què es va organitzar la festa de l'encesa dels llums de Nadal, a la plaça Major. L'acompanyament va anar a càrrec del grup Buidant la Bóta, que va amenitzar la vetllada amb la seva música festiva i alegre, mentre les nombroses persones que es van reunir a la plaça pogueren prendre caldo i vi calent preparat per JR Pizzas.

Quatre dies més tard també es va encendre l'estrella que ha lluit a dalt del campanar i que ens ha desitjat bones festes durant aquestes jornades. Va resplendir gràcies als voluntaris que dediquen hores del seu temps lliure perquè això hagi estat possible any rere any.

Pel que fa als concerts de Nadal, que també són un clàssic d'aquestes festes, el primer va ser el que oferí el Cor Xera el dia 21 a les vuit del vespre a l'Auditori de Sant Josep, acompanyats del cor de la Capella de Santa Maria de Ripoll i amb la fórmula de la taquilla inversa. Sota la direcció de Pere Mas, el concert es va dividir en dues parts. La primera part va ser la Suite de Butler, Missa Brevis, i la segona part fou un repertori de nades, entre les quals es van sentir *A la Nanita Nana*, *Ha nascut el Déu Infant*, *No-ni-no* i *Els àngels de la glòria*. Abans de l'actuació, van cantar la part de les nades a l'Hospital-

Obertura dels llums de Nadal

Residència, con sempre solen fer, amb enorme agraïment per part de la gent gran.

I l'endemà l'Orquestra de Cambra del Moianès va interpretar un acurat repertori de peces del compositor austríac Wolfgang Amadeus Mozart a Les Faixes a les set del vespre en el seu concert de Nadal. Una de les parts va ser la Simfonia número 39 en Mi bemoll major K. 543, interpretada magistralment per la solista Eve Wielschnig. L'entrada va ser d'unes cent cinquanta persones, que, sens dubte, van passar una vetllada de luxe.

Una altra tradició de la qual deixem constància, perquè ja fa quinze anys que se celebra, és la Fira del Tió. Enguany es va dur a terme pels carrers centrals de la vila, de les deu del matí a les tres de la tarda. Parades d'artesanía, alimentació i complements es van desplegar sobretot pel carrer de Sant Antoni, carrer de Rafel Casanova i plaça Major. Durant tot el matí un nombrós vaivé de gent va anar visitant-la, tot badant i comprant els productes exposats. Per als més menuts s'organitzà una cagada de tió i altres activitats adients. Algun comentari a peu de carrer deixava al descobert que no tan satisfetes estaven les parades de les en-

titats situades a la plaça de Sant Sebastià, perquè, tot i rebre força visitants al llarg del matí, creien que hi havia massa desconexió entre les seves i les del centre del poble i que molts visitants no acabaven d'arribar a la plaça de l'ajuntament.

I el diumenge dia 22, a la plaça del CAP, va haver-hi mercat de productes de la terra durant tot el dia —el mercat municipal era a la plaça Major, com és habitual—, tant de productes alimentaris com de productes d'artesanía com ara espelmes, penjolls, ceràmica, etc.

En un altre tipus d'activitats, l'exposició de pessebres va obrir les portes de la seva 32a edició el dia 6 de desembre i les va tancar el dia 6 de gener. Amb horari de dissabtes i vigílies de cinc a vuit de la tarda i els diumenges i festius d'onze del matí a dues del migdia i de cinc a vuit de la tarda, va ser visitada per un nombrós públic de totes les edats, que segur que gaudí dels treballats i vistosos diorames exposats. Cal fer esment que el dia 8, a la plaça de Sant Sebastià, es va fer una matinal centrada en els pessebres, amb parades on es feu un concurs de dibuix, taller de pessebres i tot amanit amb un pisolabis de coca i

Concert de l'Orquestra de Cambra del Moianès (fot. Miquel de la Bufa)

xocolata. Un petit concert de membres de l'Espai Musical va arrodonir la festa. L'entitat dels Pessebristes, com en altres anys, va cedir diorames per al vestíbul de l'ajuntament, la cova de les Toixoneres, l'Esplai de la gent gran, el museu i la biblioteca.

També cal esmentar que el tió solidari va fer posada al vestíbul de l'ajuntament entre els dies 9 i 20 de desembre, rebent la visita dels alumnes de les escoles per tal que li portessin teca per a menjar. Els productes arreplegats es repartiren als més necessitats del poble a càrrec de Càritas.

Quan va arribar la nit de Nadal la colla dels amics del campanar van organitzar un repic de campanes a dos quarts de dotze, previ a la missa del Gall celebrada a la mitjanit. Sortint de l'eucaristia, els assistents van ser convidats a un petit refrigeri.

En un altre ordre de coses, el Club Esportiu, com és tradició, va organitzar els quintos de Nadal. Ubicats al pavelló de l'Institut, després del quinto del dia 25 van fer una botifarrada popular i música fins a les dotze de la nit, per si algú havia quedat amb gana... El quinto es repetí el dia de Sant Esteve i l'1 i el 4 de gener. Se sor-

tejaren bons premis i un bon assortit de productes cedits per empreses del Moianès. Són unes activitats nadalenques que tenen l'èxit assegurat.

I acostant-se a poc a poc la diada de Reis, el dissabte dia 28 a les cinc de la tarda a la plaça Major un munt de nens i nenes acompanyats de pares, mares i familiars van fer cua per poder donar les seves cartes plenes de desitjos i il·lusions que volien traslladar als Reis d'Orient. Les dues carpes, molt ben engalanades, aixoplugaven dos patges reials que anaren rebent les cartes de la quitxalla. Per completar la tarda els més menuts pogueren entretenir-se amb els jocs del «Pajaro. Jocs» i berenar amb coca i xocolata. Per a aquells infants que no van poder entregar la seva carta al patge el dia en qüestió es col·locaren bústies a la casa de la vila i al museu.

Per tancar l'any, i com passa en moltes poblacions del territori català, es va desenvolupar la cursa de Sant Silvestre. Sota l'organització de Trail Moianès, i prèvia inscripció, nombrosos corredors hi van prendre part, repartits en els dos recorreguts possibles, un de cinc i l'altre de nou quilòmetres, amb sortida des de la plaça de Sant Sebastià.

Fira del Tió (fot. Ajuntament de Mojà)

Cavalcada de Reis

Aquí no va passar com en algun municipi del sud d'Espanya que van avançar vint-i-quatre hores la rua per por de la pluja i el mal temps que pronosticaven els homes o dones del temps, tot i que molts recordarem que l'any passat, aquí a Moià, es va haver de cancel·lar la desfilada dels Reis perquè l'esperada pluja —després d'un any de secada extrema— va fer acte de presència. Així, doncs, enguany els Reis d'Orient van arribar el dia pertinent però amb tres quarts d'hora de retard. La crema de barballó i la seva olor característica van donar l'acollença a Ses Majestats, que van enfilear l'avinguda de la Vila tirant caramels i fent pujar a les seves carrosses, escortades per patges, els infants que volien veure'ls de prop. En arribar a l'església parroquial van fer la parada obligatòria per adorar el Nen Jesús,

entrant al temple flanquejats per vuit rabadans, en aquesta ocasió membres de la Comunitat de l'Arca de Moià, amb torxes enceses. Després de presentar-se davant la imatge van tornar a les seves carrosses per seguir el trajecte fins a la plaça de Sant Sebastià, on el mestre de cerimònies Rafael Manzanera els anava donant la benvinguda des del balcó de la casa de la vila. Un espectacle lumínic projectat a la paret del Can Rocafort donava espectacularitat a l'escena. Minuts més tard, els tres Reis van rebre de l'alcalde la clau mestra per a poder entrar a totes les cases i en Manzanera llegí una carta adreçada als més menuts que Ses Majestats portaven preparada. Per decepció de molts infants, els Reis no van parlar. La vetllada acabà amb un la mainada fent una llarga cua per rebre un petit obsequi de mans dels patges reials.

Els Reis d'Orient davant de la Casa de la Vila (fot. Xavier Rius)

Els Pastorets 2024/2025

Companyia Tres Panys

Per Nadal, Catalunya respira tradició, i pocs espectacles representen aquest esperit com *Els Pastorets*, que durant un segle han emocionat generacions. A Moià, aquesta màgia no solament es manté viva, sinó que enguany s'ha reinventat amb força.

L'any 2018, una colla de gent va recuperar i mantenir aquesta tradició fins a la temporada passada. Amb la direcció d'Albert Sala i Elvira Permanyer, van tornar la il·lusió de fer Pastorets, perduda amb el tancament del Casal. Després de l'edició del 2023, l'agost del 2024 proposaven fer el relleu a la companyia moianesa de teatre Tres Panys, la qual decidí acceptar el repte. Quatre mesos després, el dia de Nadal del 2024, la companyia

Tres Panys estrenava la seva proposta dels Pastorets, amb una repetició el dia 1 de gener i fent un doblat amb les entrades exhaurides i gairebé 750 persones de públic en total. I què va trobar, el públic? Els Pastorets d'enguany continuen essent una versió del text de Folch i Torres, adaptada a la realitat del moment i al grup d'actors i actrius. Degut a la poca presència masculina en el repartiment, el públic es va trobar amb canvis importants de personatges: la Lluquet i la Rovelló, la Jacinta en lloc del Jeremies, l'Isclé en lloc de la Isabeló o la Germelina en lloc del Getsè.

El canvi de forma del Llucifer va ser una de les grans sorpreses. Convertit en una tricefàlia, aquest dimoni va cobrar

Una escena dels Pastorets (fot. Lúdia Camprubí)

Elenc i orquestra (fot. Sílvia Sànchez)

vida gràcies a dues actrius i un actor que van parlar i moure's com un sol ens, amb una sincronització magistral. I si el mal lluïa amb tanta força, el bé no es va quedar enrere. L'àngel sant Miquel abandonà el seu paper tradicional per dividir-se en un exèrcit d'empoderades guerreres, cinc figures blanques i pures que inundaren l'escenari amb una energia imponent.

I si amb això el públic no en va tenir prou, l'esglai vingué per la magnitud de l'espectacle. Més de cinquanta actors i actrius, que després de mesos d'assajos van pujar dalt de l'escenari a defensar la proposta, alguns d'ells estrenant-se per primer cop davant un públic. Però no ho van fer sols: com en les últimes edicions, anaven acompanyats per l'orquestra de l'Espai Musical de Moià, que elevà les dues hores d'espectacle amb música en directe. Com a novetat, també hi va participar el cor del mateix Espai Musical, que

oferí la seva veu en diferents moments dels Pastorets, donant força i màgia a l'espectacle. Si amb teatre i música no n'hi havia prou, també hi hagué dansa. Les Fúries, coreografiades per Verònica Merino (*I Love Valo's Style*), van oferir la seva versió captivadora del ball de l'infern. Finalment, la cirereta del pastís: una de les principals apostes d'aquesta producció va ser el joc de llums, que convertí els Pastorets en un espectacle visual.

Així, doncs, actors, actrius, ballarins, orquestra, cor i tot l'equip no visible durant l'espectacle —tramoies, vestuari, maquillatge, llums— van sumar en un equip de més de cent persones per a escenificar, un any més, la lluita del bé contra el mal. Un record que quedarà gravat no sols a l'escenari, sinó també al cor de tots els qui hi van ser presents. Això, en essència, és la màgia del Nadal.

Presentació de l'obra poètica i reconeixement a Josep Ruaix

Jaume Clarà

Bo i mostrant-nos l'englantina que li fou lliurada en els Jocs Florals Jovenívols de Manresa l'any 1959, Josep Ruaix i Vinyet conclouia la seva intervenció en l'acte de presentació de *Poesia completa (1957-2023)* celebrat a l'Auditori de Sant Josep el divendres 6 de desembre. Una englantina que ornamenta la coberta d'aquest llibre, pulcrament editat per l'editorial Claret (vegeu-ne la ressenya de Carles Riera a LA TOSCA, octubre-novembre 2024, pp. 45-46).

En primer lloc, Josep Font, en nom de l'Associació Cultural Modilianum, introduí la figura de Ruaix i valorà la importància de comptar amb ell com a membre de l'entitat i del consell de redacció de LA TOSCA, revista que dirigí durant anys.

El gruix de l'acte, però, anà a càrrec de Carles Duarte, doctor en filologia catalana, lingüista i poeta, a més d'haver desenvolupat un ampli ventall de responsabilitats polítiques i culturals (entre elles, la secretaria general de la Presidència de la Generalitat, entre 1999 i 2003, i la

presidència del Consell Nacional de la Cultura i les Arts, del 2012 al 2019). En la seva intervenció, Duarte situà Ruaix dins la categoria dels «homenots», de reminiscències planianes, el qualificà de «català físicament menut, però gegant des del punt de vista espiritual i intel·lectual», i en valorà l'«esperit d'exigència i sentit de responsabilitat davant els altres i el país». També situà la seva figura en el context de l'etapa formativa al Seminari de Vic, en una època en què no es podia ensenyar la nostra llengua, per la qual cosa el seu *Català en fitxes*, i tota l'obra que vingué després, tingueren una gran importància en l'ensenyament del català.

Pel que fa a la *Poesia completa* i, en general, al vessant poètic de l'obra ruaixiana, Duarte s'hi referí com a «la dimensió més íntima de la personalitat» de l'autor. De l'obra, a part de la seva estructuració per etapes —no en va Ruaix ésser un «home organitzat», fet del qual ens hem beneficiat tots, segons manifestà—, posà en valor

Josep Ruaix i Carles Duarte, a Moià (fot. Josep Amat)

el fet que ens l'ofereix després d'haver treballat de nou els poemes, «revisitant-los per fer-los créixer de nou dins seu». Duarte esmentà el canonge Carles Cardó com a referent de l'escriptor moianès, el vessant espiritual de les seves composicions —«en el sentit més positiu i il·luminador»—, així com també l'aspecte patriòtic, fet que el menà a concloure que la seva poesia és la combinació «d'home espiritual i civil». Tot això des d'un lirisme molt intens —«un llibre ple d'exquisideses»— i, des d'un punt de vista formal, amb voluntat d'experimentació, d'aprofundir en formes literàries diverses i amb l'ús de «mots ni massa rebuscats ni massa col·loquials».

Aquesta darrera afirmació, Duarte la lligà amb la carrera de Josep Ruaix com a lingüista i com a eclesiàstic, afirmant a tall de cloenda: «Ell que ho sap tot de la llengua catalana i que podria esclafar-nos amb el seu coneixement dels detalls més menuts per a expressar les emocions, els pensaments més abstractes... té l'anhel de comunicar, i això és un acte de generositat, de compartir; això té a veure amb el sentiment espiritual i la dimensió, en un home que no viu entotsolat, que no dona la vida com a completa en ell mateix.» Informà, finalment, que pocs dies després

Josep Ruaix rebria el reconeixement de «col·laborador distingit de l'Institut d'Estudis Catalans», si bé no deixà d'apuntar que «per a tots nosaltres Ruaix és membre de l'Institut i crec que aquest és un sentiment col·lectiu».

A continuació, tres components de l'Associació Cultural Modilianum —Roser Portet, Jaume Clarà i Neus Purí— llegiren algunes composicions poètiques de l'obra presentada, abans que Josep Ruaix prengués la paraula, en una intervenció estructurada a partir de tres paraules: «gràcies», al presentador —«tot un senyor de Barcelona»—, als organitzadors i col·laboradors, i al públic present; «desig» que el poemari contribueixi al coneixement i, si pot ser, al prestigi de Moia i del Moianès, així com de les comarques veïnes, també presents en el poemari, i encara contribuir en la mesura que pugui a la literatura catalana en general; finalment, «il·lusió» perquè el recull «produïxi bons sentiments, plaents sensacions i fins alguns tastos d'emoció estètica en els seus lectors, com també que exerceixi una certa funció didàctica entre els aficionats a la poesia, a part de proporcionar informació sobre un determinat temps, uns determinats llocs, unes determinades

Joan Ferrer, fent la laudatio; Ruaix rep el diploma de mans de N. Dols (fot. Edu Bayer)

persones». Ruaix tancà el seu parlament amb la lectura d'un poema inèdit, «Realisme nadalenc» (que reproduïm al final d'aquesta crònica), i amb l'oferiment visual de l'englatina esmentada.

Distinció de l'IEC

Una setmana després, el divendres 13 de desembre, la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, presidida per Nicolau Dols, atorgava a Josep Ruaix el primer diploma com a «col·laborador distingit». La *laudatio* del guardonat anà a càrrec del també membre de la Secció Filològica Joan Ferrer Costa, que posà en relleu la trajectòria del «filòleg i lingüista de Moià», amb especial èmfasi en la importància de les seves «fitxes» per a l'aprenentatge del català en un moment en què no hi havia cap eina prou útil per a fer-ho, i amb un repàs de la seva àmplia producció —la «galàxia Ruaix», com l'anomenà—, amb especial èmfasi en la seva darrera publicació, *Nous estudis de llengua*.

El parlament de l'homenatjat, a semblança de la intervenció a Moià, també se

centrà en tres conceptes. En aquesta ocasió el primer fou «agraïment» pel reconeixement rebut per part de la Secció Filològica. I aquí Ruaix ho aprofità per a matisar la relació crítica que sovint han mantingut: «S'ha de dir que les meves crítiques sobre determinats punts de la normativa han estat sempre constructives, o almenys han tingut sempre la intenció de ser-ho; [...] Per això, diria que no s'ha de confondre la crítica amb la polèmica ni considerar-la desplaent, ja que és necessària i més aviat s'ha d'acceptar amicalment. La crítica, en definitiva, és una forma de lleialtat.» El segon concepte del discurs fou el «propòsit» de continuar la col·laboració, «mentre la Providència em concedeixi vida i capacitat», i, per concloure, l'«auguri» que «el material que he anat produint, i potser encara produiré —sempre guiats pel triple criteri de la unitat de la nostra llengua, en el temps i l'espai, la seva personalitat o genuïnitat i la seva dignitat com a idioma de cultura—», serveixi a la Secció Filològica «per a anar prenent decisions en bé de la nostra parla ancestral».

Realisme nadalenc

1. Cauen les bombes a dojo, un any rere l'altre;
ginyes es fabriquen potents que urbs senceres arrasen.
Moren infants,
moren civils i soldats;
fem de la Terra un malastre.
2. Costa adonar-se com cert és el canvi climàtic;
res decisiu no s'emprèn que al consum dugui estalvi;
pugen els graus,
bufen tifons i huracans
quasi amb un ritme diari.
3. Fam i misèria pobles d'arreu martiritzen;
surten del pou amb mitjans que sovint improvisen;
màfies fan
òptims negocis fatals;
molts ja ni salven la vida.

4. Prop de nosaltres la fe va minvant, tal escorça
sembla que calgui llençar com si fos una nosa.
Rars postulats
creuen a cor xics i grans
—modes a guisa de dogmes.
5. No veu ningú Qui és capaç de fendir la tenebra?
No veu ningú la sagrada Raó que flameja?
Cal albirar
l'Home que ens mostra el bon pas
des de la seva naixença.

Josep Ruaix i Vinyet
Nadal del 2024

Parlant de *Gratia Dei* amb el músic Dani Vallejo

Eduard Altarriba

Quedo amb el Dani Vallejo el dia abans de l'excel·lent concert amb repertori mozartià que va oferir amb l'Orquestra de Cambra del Moianès (OCM) a Les Faixes pels volts de Nadal. En aquest cas, però, no volia parlar del geni de Salzburg, sinó que volia retornar a l'espectacle Gratia Dei que va presentar-se el dia 22 de novembre a l'església de Santa Maria amb l'inequívoc segell de les produccions del col·lectiu Ex Abrupto. De fet era un avatar evolucionat de Cocoon, l'espectacle inaugural de l'edició 2024 del festival moianès, que en aquesta ocasió va obsequiar-nos amb un aparell tecnològic espectacular, convertint l'espai sacre en una experiència total que, en més o menys mesura, va entusiasmar o descol·locar els assistents. A part del desplegament tècnic i l'espectacle de llums, però, el pal de palla de la proposta va ser evidentment la música, composta en la seva part instrumental pel Dani.

Quin és l'encàrrec que vas rebre de la gent d'Ex Abrupto?

L'Eudald [Van der Pla] ens va donar com a tema la violència, que era el tema del festival Ex Abrupto d'enguany. Vam plantejar diferents opcions pensant molt en l'espai físic on faríem la peça, l'església de Santa Maria. La vam compondre amb el Shoeg, jo la part d'orquestra amb l'OCM i ell la part electrònica. Per a tractar el tema de la violència, vam pensar que volíem buscar-la en els contrastos, contraposant una part recollida, un punt religiosa, interpretada pels instruments de corda, amb una altra part molt activa i agressiva amb els vents i l'electrònica com a protagonistes.

Aquesta vegada vau canviar la disposició, es mirava de cara a l'altar...

Exacte. Ens havíem quedat una mica curts de temps per tal de muntar *Cocoon* respecte a la idea que tenia l'Eudald del so immersiu, i ho vam fer amb *Gratia Dei*, que tenia un aparell tècnic i una posada en escena molt més potent. Amb *Cocoon* havíem de moure l'orquestra per aprofitar millor els diferents espais de l'església. Ara vam poder fer servir tota la nau i el públic rebia el so des de totes bandes. Però la música que vam interpretar era la mateixa.

Parla'm de la composició.

Tocar a l'església i no fer servir l'orgue era desapropiar una part essencial del lloc. Però tenia un problema: està afinat més baix que els instruments moderns. És a dir, que si volia que sonés l'orgue, o el feia tocar sol o havia de tocar amb un instrument que es pogués ajustar a l'afinació de l'orgue. Les cordes poden tenir una afinació determinada, encara que en una orquestra moderna es fa servir per convenció la nota «la» com a referència. I cada país té el seu «la». A Londres, per exemple, l'afinen a 440 vibracions. Aquí normalment a 442 i a Alemanya encara s'afina més alt. És aquella nota que es fa al principi d'un concert d'orquestra. Doncs l'orgue, en aquell moment, estava afinat a 437 (oscil·la una mica depenent de l'època). O desafinat, perquè afinar un orgue és molt complicat... El pobre instrument sona com pot. Així, doncs, no podia acompanyar l'orgue amb vents, però sí que podia adaptar la corda a l'afinació de l'orgue per poder tocar junts. Però, és clar, si afines la corda amb l'orgue, no poden tocar amb els vents; hau-

ries de tornar a afinar la corda! Per tant, era més fàcil tenir la corda al balcó amb l'orgue (que tocava el Gerard [Romeu]) i el vent en un altre lloc; així aprofitàvem més l'espai i podíem accentuar els contrastes.

Quina va ser la teva inspiració?

Al principi anava una mica perdut, però finalment vaig trobar el fil en una peça de Giuseppe Verdi, un compositor que tothom coneix per *La Traviata* i altres òperes molt populars, però que té una peça sacra, una *Ave Maria*, que està feta en una escala molt estranya que es va anomenar escala enigmàtica. Me la va ensenyar el meu professor de composició fa molts anys i m'havia quedat allà com una peça interessant... i em va anar venint.

Així tenim aquest contrast: les cordes, que seria una música molt més recollida, la música de Verdi, estranya però senti-

da, estàtica, contemplativa, propera a la cosa sagrada, i, per contra, la música dels vents, més agressiva, descarada, grollera, cercant la cosa grotesca. Es carregaven fragments, del mateix *Ave Maria* que havia utilitzat... En el moment més fort, era un guirigall amb els saxos barítons i el clarinet baix fent multifònics i tècniques esteses...

Com a inspiració per a la part dels vents hi ha la influència d'Ígor Stravinski, un compositor també molt conegut que feia una música de molta acció i tenia idees sobre la composició que m'agraden. Així tenim, sobretot, aquests dos autors, Verdi amb fragments molt literals i Stravinski amb el tipus de llenguatge

Aleshores vas fer una part que era molt contrastada en si mateixa i que, al seu torn, es contrastava amb la part electrònica del Shoeg.

Dani Vallejo dirigint l'orgue i la secció de vents de l'OCM en la representació de *Gratia Dei* (fot. Eduard Morató/cardali.cat)

Odontologia conservadora i estètica
Endodòncia i pròtesis
Odontopediatria
Ortodòncia
Cirurgia
Implants i periodòncia
Blanquejaments

Visites diàries

CLÍNICA DENTAL ANFRUNS

Dra. Carlota Anfruns Damians - Odontòloga i Màster en Od. Integrada d'adults
Dr. Lluís M. Anfruns i Serra / Metge - Estomatòleg

Av. de la Vila, 3-5 - 08180 Moià - Tel. 93 820 81 28

Sí. Però la música de vents i cordes tenien l'element comú de la música de Verdi. Vaig agafar molts elements de la seva composició que em van servir per a crear la música de la corda i després hi havia escrits fragments literals de la partitura que els vents s'encarregaven de maltractar.

¿Tenies alguna narrativa, una història «visual» que volguessis explicar, o era pura abstracció musical per a expressar el concepte de violència?

M'interessa la idea de la metamúsica, pensar que la música suggereix coses més enllà del so. Sempre he pensat que és un element molt important. Per exemple, amb el concert de Mozart que estem assajant, si no entens l'òpera, si no has vist mai una òpera de l'època, no pots entendre del tot aquesta música, perquè més enllà dels sons hi ha un seguit de codis teatrals, coses bromistes o el joc de seduccions... Per a mi sempre hi és, aquest element de la imatge. Però no és quelcom que vagi explícitament a buscar i tampoc no ho he fet en aquest concert. Més que una cosa literal, volíem transmetre aquesta idea que qualsevol acte que violenta un estat de repòs és, en si, un acte de violència.

Com va ser treballar amb l'orquestra?

Crec que molt bé. És una actuació que

va agradar molt als músics. Hi va ajudar molt l'ambient, la part tècnica, el Shoeg amb la seva interpretació... Els va agradar molt formar part d'això. També vaig mirar que la part principal dels assaigs fos *in situ*. Vam començar a l'institut [*seu de l'Espai Musical*] fent la part mínima que necessitàvem per a cada instrument i de seguida ja vam passar-ho a l'església, que és on la cosa va agafar color. La veritat és que el públic va gaudir en tots dos concerts.

Hi havia algú més component l'obra?

Hi ha un petit interludi que vaig demanar al meu amic Arnau Brichs perquè m'ajudés, quan jo no agafava el fil i pensava que no podria fer tota la música requerida. Per això li vaig demanar que em donés un cop de mà. Per sort vaig agafar el fil i aquest interludi va ajudar a completar-lo. També em feia gràcia perquè és un jove que acaba de guanyar un premi molt important a París, l'Élan 2024, amb l'obra «Degrees of presence» per a gran orquestra i hauria de tenir molta anomenada en l'àmbit català.

MOIANÈS

Presentats als municipis en aquestes festes plenes d'activitats!

Consell Comarcal i Consorci del Moianès

Promocionant «**El Moianès ve de gust**», el Consell i el Consorci aquest mes de desembre hem estat als municipis amb les fires i moltes activitats!

- Diumenge 1 de desembre: visita a Esplugues dels participants en la caminada del GEMI.

- Dilluns 2 de desembre: activitat de *benchmarking* amb les empreses del sector turístic i comercial de la comarca al Parc Prehistòric de les Coves del Toll, amb 15 participants.

- Divendres 6 de desembre: a Collsuspina, sessió de tonificació muscular amb 17 assistents; Caminada Oliba des de l'Estany a Sant Miquel d'Oló amb visita a l'ermita, el celler i tast de vins amb els 76 caminaires que hi varen assistir; a la tarda a Moià, dinamització de l'encesa de llums amb la banda musical Buidant la Bóta i un tast de brou de JR Pizzas.

- Dissabte 7 i diumenge 8, a la Fira de l'Estany, taller de tonificació muscular, taller de cuina saludable amb l'eco-xef Mireia Anglada, i vermut popular amb gust de Moianès.

- Dimarts 10, a l'Espai Hemalosa de Santa Maria d'Oló, 28 persones van assistir al taller de cuina de Nadal amb Jan Fargas, de Les Voltes (el dijous 12 es va repetir a Collsuspina).

- Diumenge 15, a la Fira del Tió de Moià, suport al CAU per a fer l'escudella de la fira; a la Fira KM0 de Collsuspina, paradeta d'informació de la comarca i vermut amb gust de Moianès.

Sota el títol **#CCMoianèsCulturainquieta** hem ofert nou actuacions en diferents municipis del Moianès, amb el finan-

çament de 14.000 euros de pressupost propi del Consell Comarcal.

- 7 de desembre: a Castellcir, en el marc del Mercat de Sostenibilitat i km0, jocs de fusta tradicionals d'ambient total en gran format, amb un espai d'experimentació i joc lliure.

- 21 de desembre, a Sant Quirze Safaja, espectacle i taller de malabars amb Moi Jordana, Cia. de Circ.

- 22 de desembre, a Monistrol de Calders i amb Albert Vinyes, viatge emocional a través de l'aigua, en un espectacle de teatre i titelles; a la tarda, a Collsuspina, espectacle de pallassos també d'Albert Vinyes, que cal destacar que va ser estrena al Moianès!

- Sant Esteve: a Santa Maria d'Oló, en l'entrega de la carta a les Princeses d'Orient, espectacle de circ de carrer amb la Companyia NS Dansa.

- 28 de desembre: a Moià, jocs de fusta tradicionals d'ambient rural amb el Pajaro. Jocs, mentre portàvem també la carta al carter dels Reis.

- 3 de gener de 2025: a Calders, amb Moi Jordana Cia. de Circ i l'espectacle «Mon petit cirque», espectacle que combina el clown tradicional amb la màgia del circ contemporani.

- 4 de gener: a l'Estany, també en Moi Jordana ens va portar l'espectacle de Mr. Alret, un espectacle de circ clàssic premiat pel públic als premis Zirkòlika.

- I per últim, el dia 21 de gener serem a Castellterçol amb «Orkestrònia», una instal·lació interactiva amb instruments musicals fets amb materials recuperats per a crear atmosferes sonores, en el marc de la Festa de Sant Fruitós, acompanyant el tradicional esmorzar popular.

La Fira i Nadal a l'Estany

David Prat

El dissabte 7 de desembre, immersos en una inhabitual, pixanera i espesíssima boira, el Meteocat ens presagiava per a l'endemà diumenge un matí fresc i lluminós per a acollir els visitants que cada any donen escalf a la fira estanyenca de la Puríssima. A mitja hora amb cotxe de dues fires que juguen en una altra lliga —la de Caldes i sobretot la de Vic—, l'Estany proposa una alternativa basada en la petitesa, l'absència d'aglomeracions humanes i la familiaritat. Ens hem de conformar amb això, perquè l'homogeneïtzació arrasadora i la pèrdua d'atavisme agrari que pateixen gairebé totes les fires del país deixen poc marge de maniobra.

Amb l'Advent començat, la fira estanyenca obre psicològicament el llarguíssim període festiu. Aquest any, l'ajuntament ha volgut compartir la joia nadalenca amb tots els veïns del poble, plantant i enllumenant un magnífic arbre a la plaça del Monestir. I, de cinc o sis converses espontànies, n'he tret la conclusió que la iniciativa ha estat ben acollida. Però jo em permeto la llibertat de suggerir que, de cara al Nadal de l'any que ve, s'hi posi un pessebre, una opció molt més rupturista. Un arbre de Nadal ens posa al nivell de Badalona, Vigo, Estocolm i Nova York. Ens fa provincians. El caliu que proporciona el baf del bou i la mula, en canvi, no té rival. I apel·lo a l'autoritat, a la veu del nostre poeta Felip Graugés, que amb aquests versos dedicats a l'escut del monestir deixa entendre que em donaria la raó:

*Bell escut abacial,
per Nadal et guarniria
amb molsa i grèvol, senyal
que tens a prop l'Establia.*

*Com una deixa brillant
entre l'or de parets velles,
hi veuríem a l'Infant
nascut entre meravelles.*

A l'entorn de la fira, es van organitzar diferents actes. El divendres 6 de desembre, seguint una iniciativa del Consorci del Moianès, vam poder gaudir d'una visita al celler i les vinyes de Sant Miquel d'Oló, una més de les bones notícies que aquests darrers anys han alegrat la vida comarcal. Camí d'Oló avall, amb una hora llarga de passejada tranquil·la, vam arribar a Sant Miquel d'Oló. I un cop arribats —just abans de visitar la sala de tast i l'ermita, restaurada amb bon criteri— els amos de la finca ens van oferir una rebuda amable i carregada d'interès. I poguérem tastar un garnatxa negre i un *chardonnay* blanc nascuts a les seves vinyes. Vet aquí una manera bella, alimentosa i sensual de fer país.

I diumenge 8, la fira. Amb l'habitual oferta de parades i actes diversos. L'esmorzar de pa amb botifarra, les bitlles catalanes, el ball de gegants ofert pels geganters d'Oló i Moià —els de l'Estany continuen en estat d'hibernació—, el vermut popular amb carn del perol, el 53è Concurs de Pintura Ràpida, l'accés lliure i gratuït al claustre romànic del monestir, el ball de tarda i un llarg etcètera d'actes lúdics i culturals que es faria feixuc d'enumerar exhaustivament.

Dues setmanes després i a tocar de l'esclat nadalenc, l'ajuntament va organitzar a la Casa de Cultura una cantada popular de nades. Va ser el dia 22 de desembre a la tarda. I aquí sí: el poble pogué viure un acte efervescent, vital, maragallià i revolucionari. Perquè cantar nades encara no un centenar d'estanyencs de totes les edats amb l'única recompensa —sen-

se comptar la xocolata desfeta del final— del goig que proporciona el cant comunitari perfumat per l'atmosfera de Nadal, participar en aquest akelarre en temps d'IA, hiperconnexió, reggaeton, globalització i informes PISA depriments és de debò contracultura de primer ordre. I gens provinciana, per cert. Rematem-ho amb el fet que els músics que animaven l'acció, Ballaveu, van fer-nos cantar dues nades valencianes, reproduint un bocí de la tradició de l'«asguinaldo». El catalunyisme dominant, promogut pel catalanisme i per l'independentisme, ha convertit malauradament en excepció la presència de la valencianitat al nord del Sénia, llevat de quan les aigües furioses i l'estultícia humana s'emporten dos-cents valencians riera avall. I, aleshores sí, esmorzem, dinem i sopem amb imatges dramàtiques de València. Fora d'això, la realitat dels germans del sud ens és totalment aliena. Un trist pecat per als qui ens creiem allò de *De Salses a Guardamar i de Fraga a Maó*. Veure amb quina naturalitat, el dia 22 a la tarda, els estanyencs entonaven nades valencianes foragitant per uns moments les vocals neutres locals va resultar reconfortant. És la somiada normalitat.

I finalment un record d'*Els Pastorets*. El dia de Sant Esteve, al Cine, es va projectar una gravació de la representació d'*Els Pastorets* que es va fer al mateix espai l'any 2008. Va causar impressió trobar-se cara a cara amb en Rovelló i Satanàs, personatges interpretats per dos es-

tanyencs que ja no hi són. L'acte el va presentar el nou regidor de l'ajuntament Joan Farràs, que ha assumit recentment el càrrec en substitució de Lluís Serra. Darrere d'ell va parlar breument David Cid, autor del vídeo i director de l'obra. I va explicar que aquells *Pastorets*, en la versió canònica de Folch i Torres, es van representar quatre anys seguits, fins al 2011. A l'Estany hi ha una tradició reiteradament interrompuda de *Pastorets*. Cada generació té

La pintura guanyadora del 53è Concurs de Pintura Ràpida de l'Estany (fot. D. Prat)

els seus. Els més grans recorden els que es representaven al Centro. I els darrers han estat aquests, els que es van fer fins al 2011. David Cid va exhortar el poble a fer renéixer una vegada més la tradició. I durant l'estona de conversa distesa posterior a la projecció, tot fent glops de xampany i rosegant neules, molts estanyencs van valorar positivament la proposta de Cid.

LES ENTITATS INFORMEN

Museu de Moià: un repàs del 2024

Museu de Moià

Tanquem un altre any ple de canvis al Museu de Moià i al Parc Prehistòric de les Coves del Toll, on hem fet un pas més, ferm i amb convicció, per a continuar millorant i amb total disposició d'estar al servei de la societat per a custodiar, investigar i difondre el nostre patrimoni.

Els qui heu anat passant sovint pel Parc Prehistòric haureu notat que al llarg de l'any s'han anat succeint diverses intervencions, algunes d'elles de gran magnitud, com la instal·lació d'un porxo i una nova passarel·la a l'entrada de la Cova del Toll el passat mes de juliol. Més endavant, i ja a l'interior de la cova, es va millorar el condicionament de l'espai d'excavació arqueològica durant el mes d'octubre, gràcies a la inversió dels Serveis Territorials del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya amb motiu de les Jornades d'Arqueologia de la Catalunya Central i el 70è aniversari del destapament de la Galeria Sud de la Cova del Toll, que és l'accés actual per als usuaris.

D'altra banda, també s'hi han afegit diversos elements que permeten a l'usuari gaudir de l'entorn alhora que hom és respectuós amb la natura. Parlem en aquest cas de la instal·lació de noves papereres, substituint les malmeses i afegint-ne de noves en diversos espais del parc. En aquesta mateixa línia s'ha instal·lat un nou aparcabicis a la zona d'aparcament, així com un seguit de llums que indiquen el camí fins a la cova del Toll, fet que permetrà de realitzar-hi activitats i visites en horari no diürn. La il·luminació i l'obra de millora de tot el recorregut exterior del Parc Prehistòric ha estat possible gràcies a una subvenció de la Diputació de Barcelona.

Al mateix temps s'han dut a terme tasques de rehabilitació i manteniment

d'alguns dels espais, com és el cas del dolmen del Cospinar, on s'ha instal·lat un cable d'acer en substitució de la corda malmesa. De la mateixa manera s'ha rehabilitat un dels ponts de la zona del poblat prehistòric, ja que es trobava malmès per les inclemències del temps, així com les mateixes cabanes, les quals es van recondicionar i reparar.

S'ha ampliat l'oferta didàctica a través de nous elements museogràfics que acosten l'usuari una mica més a la prehistòria. És el cas de les noves cabanes ubicades a la part boscosa de l'extrem nord-est del Parc Prehistòric realitzades per Julià Clusella quan s'encarregava del manteniment dels espais i equipaments del museu; així com la reproducció d'un dolmen de corredor a l'altre extrem del parc, al corriol que es dirigeix cap a la Tuta, realitzada pel Gori Casas. Aquests elements han estat recuperats dels Mercats de la Prehistòria i els Mercats Escolars de la Prehistòria seguint una política de reciclatge i reutilització, que fa que ara tinguin una segona vida útil al Parc Prehistòric.

Un últim element museogràfic ha estat l'excavació d'una de les trinxeres de la darrera guerra civil al camí que va cap al Parc Prehistòric abans d'arribar al dolmen del Cospinar. Ha estat excavada gràcies al suport econòmic de la Diputació de Barcelona i senyalitzada amb el suport de Memorial Democràtic. Ambdues tasques les ha realitzades l'empresa especialitzada Cat.Patrimoni, i la protecció de seguretat l'ha feta la Brigada Municipal.

Si ens centrem en la part arqueològica i paleontològica, les troballes d'aquest any a la cova del Toll i a la cova de les Toixoneres segueixen en la línia de les últimes campanyes, actualitzant cronologies de l'ocupació de les grutes

i portant-les molt més enllà del que crèiem. És el cas de l'acumulació de restes òssies de rinoceronts, cavalls, cèrvids, urs i ós de les caveres de fa aproximadament 230.000 anys, trobades a la cova de les Toixoneres durant la campanya d'aquest estiu, així com l'ampliació cronològica de la presència de Neanderthal en aquesta cova gràcies a les datacions de l'ADN en el sediment realitzades amb tècniques molt innovadores en la recerca.

Pel que fa al vessant més geològic, motiu pel qual formem part del Geoparc Mundial UNESCO de la Catalunya Central des dels seus inicis l'any 2011, el passat mes de juny vam rebre la visita d'avaluadors internacionals per a revalidar la distinció com a Geoparc Mundial UNESCO. A més, el Parc Prehistòric compta ara amb un nou mapa sobre el Geoparc de la Catalunya Central, on apareixen els di-

versos espais d'interès geològic, així com una breu explicació de la seva importància.

Fixant-nos en la part que pertoca al medi ambient i als ecosistemes que ocupen la zona del Toll, cal destacar les intervencions i seguiments fets al voltant de la papallona del boix i la vespa asiàtica. La papallona del boix, per la seva banda, no s'ha establert aquest any al parc, ja que no s'han detectat erugues, a diferència d'altres espais de Moià com el mirador de la Creu o Montví. Aquí és on es veu la tasca constant de control realitzada des del 2019 amb el suport de l'enginyer tècnic agrícola Xavier Serrano. I si ens fixem en la vespa asiàtica (que ja va establir-se al parc l'estiu del 2023 però va ser erradicada), la seva arribada s'ha allargat fins a la tardor d'aquest any. Un cop iniciat el període d'hibernació es van detectar algunes vespes reines al

Repàs de l'any 2024 (fot. Museu de Moià)

parc, que actualment s'estan controlant i eliminant, evitant així l'aparició de ruscós durant l'any 2025 gràcies al control i seguiment del nostre company biòleg Sergi Torné.

Deixant enrere el Parc Prehistòric de les Coves del Toll tornem cap a la vila, ja que el Museu de Moià ha continuat duent a terme la seva tasca. Per començar, amb la programació d'exposicions temporals a la planta baixa del Museu - Casa Rafel Casanova, sumant un total de cinc al llarg d'aquest any 2024. La temàtica ha estat variada, des de prehistòria fins a escultura, pintura o il·lustració, i sumant un total de 4.449 visitants, destacant els 1.291 visitants de l'exposició commemorativa del 70è aniversari del destapament de la Galeria Sud del Toll, seguida de l'exposició «Shu en el Lejano Oeste» de Montse Bugatell amb 1.247 visitants i els 1.121 visitants que va acollir «Geologías del olvido» de l'artista nndr3 durant la 9ª edició del festival Ex-Abrupto.

De forma més recent, i tal com publicàvem en el número anterior, el Museu de Moià va acollir les VII Jornades d'Arqueologia de la Catalunya Central els passats 25 i 26 d'octubre, tot i que els seus actes es van repartir entre l'Espai Cultural Les Faixes i el Parc Prehistòric de les Coves del Toll.

També s'ha ampliat el fons del museu, ja que al llarg d'aquest any hem rebut diverses donacions que augmenten la riquesa patrimonial del municipi. Una de les més destacades és l'efectuada per Carolina Gubert, que ha fet donació d'una gran col·lecció arqueològica del Moianès. Els materials, principalment prehistòrics, van ser recuperats per la mateixa Carolina durant la dècada dels anys setanta. Destaca, entre el material donat, una destrala en molt bon estat de conservació pertanyent al sepulcre megalític del Verdeguer, que es troba exposada a les sales del Museu Arqueològic i Paleontològic.

Seguint en la línia dels materials prehistòrics, l'Institut de Paleoeologia Humana i Evolució Social (IPHES) va fer donació d'un seguit de rèpliques de neandertal d'algunes de les troballes d'entre 2016 i 2023 a la cova de les Toixoneres.

Pel que fa a la part més artística i etnològica, cal destacar la donació dels calcs originals de la paret de la cova del Toll realitzats per l'estudi Vanderpla per a les Jornades d'Arqueologia. També recentment el museu ha rebut el regal d'un retrat a l'oli del moianès Quim Viñas, per part de Xavier Campillo i realitzat en els anys seixanta per la seva mare, l'artista Lola Besses Bonet.

El fons del Museu també s'ha nodrit de dues adquisicions més: per una banda, dues escultures en fang d'un hipopòtam i un mamut realitzades per l'artista vinculat a Moià Sergi Ricart, les quals s'afegeixen a les onze escultures de fauna adquirides en el 2021 i que complementen l'exposició del Museu Arqueològic i Paleontològic. Per altra banda, la reproducció de l'estructura del cos i el cap de la geganta modernista del fons del Museu (peça de l'any 1904 de l'artista Lambert Escaler), que ha estat realitzada pel Taller Avall de Reus gràcies al suport econòmic de la Generalitat de Catalunya.

Per acabar, és important parlar del nou mobiliari del qual disposa el museu, ja que des de finals d'any compta amb cadires portàtils. Aquestes permeten de recórrer el museu sense la preocupació del cansament, sobretot per a les persones amb mobilitat reduïda. Continuem apostant per visites accessibles, acostant el nostre patrimoni a tothom.

Aquest 2025 esperem poder continuar creixent i millorant en tots els nivells alhora que celebrem conjuntament amb la Biblioteca el 90è aniversari de l'obertura de tots dos equipaments.

Biblioteca Municipal 1 d'Octubre

L'exposició del mes ha anat a càrrec de la pintora Anna Llobet Morera, amb els quadres «Natura», pintures en aquarel·la de tema floral. El dia 29 de novembre es va fer la presentació de l'exposició i la xerrada de l'autora sobre el seu procés de creació, en un acte organitzat pel Cercle Artístic del Moianès.

Durant el mes de novembre es van dur a terme les últimes sessions de tertúlies de l'any: Book club —la tertúlia en anglès— sobre la novel·la *Digging to America* d'Anne Tyler, a càrrec de la traductora Laura Patricio, i la tertúlia sobre la novel·la *La migració dels cors* de Maryse Condé, a càrrec de Marian Baqués.

El divendres 22 de novembre es va realitzar un taller BiblioLab. Els infants van crear unes «làmpades de lava» i van aprendre què és la densitat de les substàncies i què són les reaccions químiques. El taller anà a càrrec d'Escuelab.

El dijous 28 es va fer la tertúlia dirigida per la Vero i la Mireia sobre literatura infantil. En aquesta ocasió es va parlar del «canvi» a través dels contes i, també, de les novetats de llibre infantil. Si us hi voleu inscriure encara hi ha places disponibles.

Durant el mes de desembre s'ha pogut participar a la llumineta de la Biblioteca. Se sortegen dues paneres literàries infantils i dues d'adults. Per a participar-hi només calia fer préstec d'algun document. El sorteig s'ha fet el dia 3 de gener juntament amb el taller de fanalets.

El dia 10 de desembre es va fer el taller de Nadal «Un avet il·luminat». Es van descobrir els secrets de l'electricitat muntant petits circuits elèctrics amb leds; posteriorment, es construí un petit arbre de Nadal amb llums per a comprovar el nostre domini de l'electricitat. L'activitat anà a càrrec d'Explòrium.

Com cada any, la biblioteca ha participat en la recollida de joguines de la Campanya de la Creu Roja amb el lema «Forma part dels seus somnis: els seus drets en joc», per a les famílies amb pocs recursos de la comarca del Moianès. Gràcies a tots aquells que hi heu fet una aportació.

Aquest primer trimestre de curs escolar, la biblioteca ha acollit diverses visites escolars, des d'infantil 3, fins a persones que volen aprendre el català, o els alumnes de 1r de Batxillerat que estan preparant el seu treball de recerca. Esperem que el pròxim trimestre sigui igual d'intens.

Us recordem que a la biblioteca s'ofereixen converses en alemany, els dilluns, i en anglès, els dimarts, gràcies als voluntaris internacionals dels Avets. Es demana un bon nivell parlat i compromís d'assistència. Per a inscripcions us podeu adreçar a la biblioteca.

Us desitgem un bon any 2025 i moltes lectures! I estigueu atents a la nostra agenda, ja que el 2025 és un any de commemoració per a la biblioteca: celebrarem els noranta anys!

Fot. Biblioteca Municipal 1-O

Comiat i benvinguda d'artistes residents

Joventuts Musicals de Moià

El dia 23 de novembre el Tempus Trio, artistes residents durant els darrers tres anys, s'acomiadaven amb un concert ple d'estrenes d'obres especialment escrites per a ells: el compositor Miquel Oliu els dedicava la seva obra *Un simple aleiteig*, i Albert Guinovart, el seu trio per a violí, cel·lo i piano, que ha volgut anomenar *Trio Moianès*, en agraïment pels seus lligams de tants anys amb Moià. Tots dos autors van ser presents en el concert i pogueren explicar al públic les seves obres, cosa que sempre ajuda a fer-les més properes i entenedores. El programa del Tempus Trio es completava amb els tríos de Debussy i Granados, arrodonint així un deliciós programa musical que va fer que el públic que omplia l'Auditori aplaudís llargament dempeus al final del concert. Certament els seus integrants, la violinista Maria Tió, el violoncel·lista Ferran Bardalet i el pianista Ricard Rovirosa, s'han convertit en uns estimats artistes a Moià i el lligam que s'ha establert perdurarà amb la seva participació futura com a professors del Campus Musical. Després del

concert, que es tancà amb un deliciós bis del segon moviment del Trio de Schubert, es va fer un petit col·loqui amb la participació dels músics, dels compositors i de la presidenta de Joventuts Musicals, Nona Arola, en què totes les parts van fer balanç de la residència artística, altament positiva, que els ha servit per a un creixement important, duent-los al seu recent debut al Carnegie Hall de Nova York i a l'enregistrament del seu primer disc.

El 7 de desembre es donava la benvinguda als nous artistes residents, el Polifem Consort, liderat pel manlleuenc Jordi Domènech i per Anna Urpina, resident a Gurb però amb arrels de Monistrol de Calders. Ells dos, juntament amb el cel·lista Nicola Brovelli, són el nucli dur de Polifem, una formació de música antiga que es pot engrandir segons cada programa, com faran, per exemple, l'estiu que ve en el concert en què oferiran l'oratori *La conversione di Maddalena*, de Bononcini, en què comptaran amb la participació de quatre solistes vocals de renom com ara Maria Hinojosa, soprano, Rafael Quirant, sopranista, Lean-

Polifem Consort, nou grup resident de Joventuts Musicals de Moià

dro Marziotto, contratenor, i Pau Armengol, baix. La seva presentació va fer les delícies del públic i segur que serà el principi de tot un seguit de vetllades ben interessants. El programa, titulat *Stylus fantasticus*, versava sobre la música del *Seicento* italià, sense oblidar, però, el barroc català representat per un dels germans Pla. Cadascuna de les peces fou introduïda amb amenes explicacions per part dels músics i al final del concert es va fer també una xerrada col·loqui amb ells, cosa que permeté de conèixer-los més de prop i explicar alguns dels projectes que ens oferiran durant la seva residència.

Convocat el II Concurs de Piano Infantil i Juvenil de Moià

Després de l'exitosa primera edició de l'any passat, Joventuts Musicals ha con-

vocat ja la segona edició, que tindrà lloc els pròxims 8 i 9 de març. El concurs, dividit en tres categories, va adreçat a infants i joves, i aquesta és justament la seva singularitat: donar l'oportunitat de viure l'experiència de participar en un concurs ja des dels primers cursos, com a part de l'experiència lectiva del futur pianista. A la primera edició s'hi van presentar un total de vint-i-un participants, tots d'un altíssim nivell. Sense anar més lluny, el primer premi de la categoria júnior acaba de guanyar el segon premi del Concurs del Primer Palau de Barcelona. Com a novetat de les bases d'aquest any, el primer premi de la categoria júnior farà una gira per Catalunya dins la Xarxa de Músiques per les diferents seus de Joventuts Musicals.

PERFILS

Dolors Garcia, cap clínic del Servei d'Urgències a Althaia de Manresa

Josep Font

En el proppassat número de LA TOSCA s'informava breument que el Col·legi de Metges de Barcelona havia guardonat la moianesa Dolors Garcia amb el Premi d'Excel·lència Professional 2024. Aquesta distinció convida a valorar la trajectòria i el premi amb Dolors Garcia, a qui felicitem per aquest reconeixement, en una vila amb tradició de metges.

La meva família i jo ens hem sentit sempre molt moianesos, però, de fet, vaig néixer a Cardona. Vam venir tota la família quan jo tenia un any, perquè al meu pare li va sortir feina al tèxtil, aquí a Moià. Va ser la millor decisió, venir a Moià.

I d'on li ve, de voler ser metge?

De naixement [*respon sense pensar*]. Vaig néixer que volia ser metge. I quan jugava a nines, deia al pare: «O soc metge o no seré res», i ell responia: «Sempre tan radical, aquesta nena», mentre argumentava que es poden estudiar i fer moltes altres coses, en la vida. Era bona estudiant, però mai no em vaig plantejar altres possibilitats. Em motivava molt la investigació, a més de la vocació. Les primeres pràctiques, durant la carrera, les vaig fer aquí, a la consulta del Dr. Josep Ramon Viñeta. Vaig pensar: «Jo vull ser com ell.» Soc el primer metge que hi ha a la família.

Es va especialitzar en urgències.

Em vaig especialitzar en medicina familiar i comunitària i urgències, perquè

és la base de la medicina d'urgències i et permet de veure el pacient de manera holística. Si només ets especialista d'una cosa, només pots atendre aquell òrgan (pulmó, cor...). Aquesta mirada més genèrica et permet de donar una primera assistència.

Quantes persones hi treballen, al Servei d'Urgències?

Al Servei d'Urgències som més d'un centenar, comptant metges, infermeria, i els torns de matí, tarda i nit: entre tots, uns 120. Estem oberts les 24 hores dels 365 dies de l'any, però a urgències també hi ha ritmes. Si no és una emergència vital, potser el cap de setmana tens la família a casa i t'esperes al dilluns a venir, que és un dia amb molta feina. És un lloc poc atractiu per a la gent, que sap que hi ha cues i t'has d'esperar, i de tensió. Pot semblar una mica caòtic, però està tot molt ben organitzat.

¿Cal un caràcter especial, per a treballar tants anys a urgències?

Has de ser ràpid i, sobretot, has de saber treballar amb la incertesa i poder fer diverses coses alhora. Cal temperança i flexibilitat, i que no et faci por dir «està molt greu», però els afegeixo: «Tranquil, perquè per això jo soc aquí.» Cada dia és diferent i t'has de saber concentrar, perquè passen moltes coses al mateix temps. No s'ha de ser ni millor ni pitjor, però has de ser d'una tipologia determinada de metge. No tothom serveix, per a urgències.

La base de la medicina d'urgència és fer un bon historial, preguntar bé, saber escoltar i demanar poques proves. Al malalt cal mirar-se'l, fer-li preguntes o tocar-lo, i tot això ho dona l'expertesa: és per això que a les guàrdies hi ha d'haver equilibri entre els metges més joves i els veterans.

Deu haver-hi moments que trasbal·len...

Dolors Garcia (fot. Sebastià Renom)

El més colpidor és la gent jove o els nens petits, que traumatitzen tot l'equip, o quan diagnostiques un oncològic jove i quan veus un malalt que no evoluciona bé i que les proves no et diuen res. El pitjor és quan t'arriba un familiar. La família et truca. «Venim a urgències.» Sí, perds el sentit de les coses, i és per això que demanem sempre l'ajuda d'un company. Em va passar l'any passat, amb el meu germà.

També devia ser colpidor, el covid, a Urgències de Manresa...

Igualada, on va començar el covid, és aquí al costat i vam rebre els primers pacients de seguida. T'adonaves que allò no era normal: les radiografies i el símptomes no quadraven. Estaven aparentment bé, però de cop et feien una aturada cardíaca i els havies d'intubar i ingressar a l'UCI. I gent jove. Ens vam adonar de seguida que allò seria molt gros. «No ens en sortirem», pensàvem.

Va ser brutal. Amb els accidents amb múltiples víctimes pots anar solucionant coses, amb la nostra intervenció, però amb el covid no, cada vegada anàvem pitjor, i amb companys meus que de cop es desplomaven. Tots tancats. Jo gairebé vivia a l'hospital. No podia ni anar a veure els meus pares. Patíem molt per no contaminar-nos, perquè perdies algú que podia fer visites. Haver de trucar a les famílies per comunicar que la mare s'ha mort, sense haver-la poguda ni veure ni acomiadar, és una feina que no desitjo a ningú.

La mort és un desenllaç proper, en la seva feina...

Aprèn a viure, amb això, tot i que han de passar uns quants anys per a integrar-ho. Forma part de la nostra vida. També té un component de frustració. Saps que no sempre els pots fer tirar endavant... Però forma part de la nostra feina, almenys acompanyar el malalt i la família, que el malalt no pateixi i que la família els pugui acompanyar. Saben que tu ets allà, si fa falta alguna cosa.

Ha canviat la relació metge-pacient?

Amb el covid, quan ens van venir a aplaudir a urgències, va ser molt emotiu, però teníem clar que quan passés la pandèmia tornarien a venir les queixes. Hem passat d'aquell paternalisme que feia que al metge no els pots ni tocar, a semblar que gairebé el pots insultar. Ha augmentat, això d'exigir. És aquesta societat de la immediatesa, en què jo exigeixo les coses per ara mateix i en què tu estàs aquí només per a servir-me. Aquestes converses hi són, però la relació és normal, amb la majoria, i hi ha persones molt agraïdes. També hi influeix el tema de gènere, perquè les dones rebem més. A urgències som mig i mig, ara mateix, però cada vegada hi ha més dones. Tinc la impressió que la feminització de la professió influeix en aquest tracte.

Rebre el premi de l'excel·lència professional del Col·legi de Metges deu ser el millor reconeixement possible...

És el reconeixement dels teus companys, pel professionalisme. A Manresa vam ser els primers a Catalunya a implantar el codi sèpsia. Tothom ha sentit a parlar del codi infart o ictus. Són malalties emergents i urgents que, si no fas alguna cosa immediata amb el pacient, aquest es mor. Hi ha infeccions que també maten. Les infeccions són casos que veiem cada dia molt, a urgències. I cal saber identificar quina és la greu. Quan recollia el premi explicaven què és allò que els companys diuen més de tu. Es veu que sempre dic: «Ara vinc», i que ho faig rient, però això és la meva manera de ser, no és cap habilitat. També em van dir que la gent se sent acompanyada, quan em veu. Sí que és un mèrit la voluntat de transmetre el coneixement, que a mi també em van ensenyar i explicar allò que no és en els llibres. És per això que fa tres anys que faig docència a la Universitat de Vic. I és que als metges els calen tres vessants: l'assistencial, el docent i el científic.

FINESTRA OBERTA

Les pàgines d'aquesta secció volen ser una finestra oberta a l'obra de les creadores i els creadors del Moianès. Un espai perquè es visualitzi la seva obra i perquè elles i ells mateixos, amb les seves paraules, es presentin als lectors de LA TOSCA. «Finestra Oberta» vol explorar la creativitat i la diversitat de disciplines artístiques nascudes de la mà dels artistes que nodreixen amb cultura el nostre entorn. – Neus P. Cirera

Marina Berdalet. «Estructura del gest XXX»

Fragment de l'obra. Grafit sobre paper. 114 x 152 cm. 2009

L'art ens connecta amb el més íntim i desconegut de nosaltres mateixos i a mi m'agrada descobrir a través d'ell més coses de mi. Acostumo a treballar per sèries: hi ha un motiu inicial (conscient o inconscient) que dirigeix la meva atenció cap a un punt. I és llavors quan, estirant el fil, la repetició amb variacions de les obres emergents em permet de donar forma a una sèrie i anar consolidant un llenguatge plàstic i simbòlic propi. Amb el temps he observat que les sèries s'entrecreuen entre elles. Curiosament, algunes tornen a aparèixer anys més tard, amb lleugeres modificacions (formes, colors, suport, tècniques...) en funció de la investigació plàstica del moment. L'obra que presento pertany a la sèrie *Traços del gest*, nascuda l'any 2000 i que ha anat apareixent, fins ara en períodes diversos. El llapis de grafit i la goma d'esborrar són protagonistes. Un primer traç realitzat a l'atzar és el punt de partida de l'estructura de línies que aniran apareixent per tota la superfície del paper, totes elles connectades entre si i amb la meva respiració. Línies gruixudes i primes fruit d'un gest repetitiu que aconsegueixen crear la profunditat en el pla.

Marina Berdalet

Sobre Marina Berdalet

[...] El dibuix, fins fa poc considerat com un art menor, manifesta malgrat la seva aparent modèstia la invariabilitat dels seus mòbils i de la seva necessitat. Els dibuixos de Marina Berdalet responen a aquesta necessitat. Són per a ella «una prolongació del cos». El gest repetitiu genera en «capes obsessives» una imatge «que creix com un ésser vivent», lentament, sense pressa, fins al moment en què «la imatge fixada» li és suficient. Aquest lent treball de repetició, que ella anomena «estructura del gest», per abstracte que sigui en la seva realització, no prové pas d'enlloc. Retroba en l'inconscient de l'artista els espais i paisatges on la grafia de la vegetació es troba amb extensions d'aigua o de neu, on les corbes recorden els turons catalans, on les ramificacions imiten l'arbre. El format dels dibuixos és a la justa mesura dels gestos, i el cos s'investeix totalment de la frontalitat del paper. [...] Els blancs preservats són respiració i alè, repòs i poesia. [...] Són les grans constants del món visible i la «poètica de l'espai» [...]

Maurice Maillard, comissari de l'exposició *Cahier de Nature* 2009, Évreux.

Marina Berdalet Andrés. Llicenciada en Belles Arts per la Univ. de Barcelona, amb un postgrau de pintura per la Univ. de Varsòvia i màster en Artteràpia per la Univ. de Vic-AEC. Ha obtingut nombrosos premis de dibuix i pintura, entre altres el Premi Internacional de Dibuix Ynglada Guillot (1999), 1r Premi de Dibuix Joan Vilanova (2006), Premi de Pintura Ciutat de Manresa (2009) i el Premi Tendències d'Arts Plàstiques Regió7 - TV Manresa (2012). Des del 2001 viu a l'Estany.

ESPORTS

Antics futbolistes del C.E. Moià (13). Francesc Riera i Pascual

Joan Riera

En el cinquè partit de lliga jugat a casa entre el C.E. Moià i la J.E. Santa Eugènia de Berga, que va acabar amb el resultat de 4 a 1, fou homenatjat Francesc Riera i Pascual. En Francesc, de vuitanta anys, empresari del tèxtil i gran esportista, va jugar amb el primer equip del C.E. Moià del 1962 al 1968, aproximadament. Va ser president del C.E. Moià entre 1987 i 1991, i regidor d'esports de l'Ajuntament de Moià durant quatre anys més, en un dels consistoris de l'alcalde Josep Montràs. El dia de l'homenatge es va presentar al camp amb la seva família, i va rebre un diploma d'agraïment de part del C.E. Moià. Quan el vàrem anar a entrevistar a casa seva ens va acollir molt bé, i entre altres coses ens va dir això que segueix:

«El primer partit que vaig jugar amb la samarreta del Moià va ser a Alella. Els nois dels escolapis de Moià vàrem jugar contra els nois dels escolapis d'Alella (va sortir una foto en el número 49 de *Palestra*): vuit dels onze jugadors d'aquell equip van arribar a jugar amb el primer equip del Moià. Llavors fèiem partits de juvenils esporàdicament, però ens organitzàvem nosaltres mateixos. En aquella època, quan jugaves amb els grans, si faltava algú, el Valentí Gaja t'anava agafant. El Gaja ho portava tot i tu havies d'estar pendent si t'avisava. Hi havia el Sr. Oller de president; però, com he dit, ho feia tot el Gaja. El Gaja portava tots els papers i feia l'equip mirant d'anar-ho trampejant perquè no s'enfadés ningú.

»Jo vaig començar jugant de lateral esquerre quan va plegar el meu cosí, Pere Riera. Tot i que jo era dretà, juga-

va a cama canviada i vaig jugar bastant temps en aquesta posició, fins que un dia va faltar el davanter centre i em vaig oferir a fer-ne i, com que feia gols, ja m'hi van deixar. No he estat cap jugador destacat, he sigut més bon tenista i golfista que no pas futbolista, però sempre hi he tingut molta afició. El meu pare, que també havia jugat amb el Moià, era un gran "futbolero" i, quan jo vaig començar a jugar, ell va plegar de venir a veure el futbol. Preguntant-li el perquè, em va dir: "Em fas patir massa!" En canvi, em venia a veure quan jugava a tennis. Quan vaig començar amb els grans encara vaig coincidir amb el Serra (fuster), gran central; també hi havia el Serracarbassa, el Joan Capdevila (envernissador), el Joan Soler (de les pastes), el Magí, els dos Renoms (Josep Maria i Jordi), el Josep Fonts, els dos Torres (Pere i Josep), el Vicenç Riera, que feia de porter, el Toni Abancó, l'Elies, el Lluís Pérez, el Múrcia i altres...

»Al futbol —estic parlant del camp de baix a tocar la carretera— hi baixava molta gent i després del futbol anàvem al cine. És tot el que es podia fer un diumenge a la tarda. Jo vaig haver de fer dos anys de mili a la marina, però quan vaig acabar encara vaig tornar a jugar. Quan arribàvem al vestidor, ja ho teníem tot a punt. El Gaja tenia tota una colla de col·laboradors, que eren una colla d'amics, com el Quico Pascual, que portava el bar i ajudava molt. També vaig formar part de l'equip de tennis i de ping-pong.

»També vaig ser president del Club Esportiu. Com a president de la secció

Francesc Riera (amb la pilota), quan jugava amb els juvenils (fot. Renom). Amb la família, el dia de l'homenatge (fot. C.E. Moià)

de futbol vaig nomenar en Jordi Cuberta. Gràcies a la gran tasca que va fer ell en aquella època, ara tenim vint equips de futbol. La meva gran sort com a president va ser tenir de manteniment el Josep Aliberch, al qual havia de vigilar a l'hora de donar-li gaire feina perquè era tan eficient que l'endemà ja estava feta, i em sabia greu.

»El president Pere Soler, gran exporter i atleta, crec que va ser el primer president no simbòlic del club. Jo vaig formar part de la seva junta, i el motiu va ser que una colla de jovenets —Valentí José, Josep Ubasart, Pere Torres i d'altres— van muntar una xarxa casolana de tennis al mig del camp de futbol. Al veure'ls, en J.M. Clarà i jo ens hi vam afegir arrossegant una altra colla d'amics. El secretari del Sindicat, el Sr. Rovira, com que també era aficionat al tennis, ens va fer pintar una pista dins el frontó i posar-hi una xarxa reglamentària movable per si algú volia jugar-hi. El diumenge al matí feia goig de veure el frontó. Vàrem demanar de fer una pista de tennis al capdavant del camp de futbol, on hi havia un camp de bàsquet que no es feia servir, però no els va semblar bé treure el camp de bàsquet, i la junta es va començar a moure i van proposar fer tres pistes darrere els vestidors del futbol, fins i tot es va fer un projecte per veure com quedava la instal·lació de bàsquet, futbol, tennis i frontó, però el qui conreava el camp no ho va acceptar. Llavors es va pensar en el camp de dalt: allà ho van posar més fàcil i es va pensar que el camp de futbol vell estava limitat i, a dalt, es podria fer més extens. El Sr. Puigdomènech va fer un projecte molt bonic, que amb els anys es va portar a terme gairebé tot. No es va fer la casa club, cosa que s'ha trobat molt a faltar, i llàstima que traguessin la pista poliesportiva il·luminada i amb vestuaris que hi havia on ara hi ha el pavelló.

»Quan vaig ser president vaig proposar fer un local social elevat, enmig dels dos frontons, amb una bona terrassa perquè es veiessin totes les instal·lacions del club. En Josep Ubasart (arquitecte), el mateix que anys abans va posar la xarxa al mig del camp de futbol, ens va fer uns plànols per veure com quedaria, però se'ns va acabar el mandat i no vam poder-ho dur a terme. També recordo que vam pagar l'últim rebut de l'últim crèdit que havien fet per pagar totes les instal·lacions. També, abans d'acabar la presidència, em va venir l'alcalde Montràs i ens va dir que tenia una oferta per a posar gespa artificial, però amb en Jordi Cuberta, responsable de la secció de futbol, ens va semblar més urgent posar torres de llum i va ser la primera cosa que vaig fer com a regidor d'Esports, vam buscar una subvenció, vam presentar un bon projecte de les torres de llum, que avui són a tot arreu, però en aquell moment ens van dir que els partits els féssim de dia i que només ens donaven la subvenció per a la llum necessària per a fer entrenaments, que ells ja sabien el que es necessitava.

»Una de les coses que tenia clares quan vaig començar de regidor municipal era restablir una bona relació entre el club i l'ajuntament, que no passaven pas pel seu millor moment. A petició de l'alcalde Montràs vaig iniciar la rehabilitació del Circuit Verd, dotant-lo d'aigua, llum, lavabos, vam restaurar la casa, etc. També, des de l'ajuntament, vam col·laborar amb tot el que vam poder en l'inici del club de golf Montbrú Moià.

»Tornant al futbol, jo era un jugador que jugava més amb el cor que amb el cap. Tal com he dit abans, tant el meu pare com jo vam jugar amb el Moià, i més tard hi van jugar els meus dos fills. Ara hi tinc quatre néts que també hi juguen i, per cert, ho fan força bé. Segur que el meu pare els aniria a veure!»

NATURA I SOCIETAT

Darwin, Arquimedes i Fermi, arrencadors de bolets i jugant amb pedretes

Miquel Fortuny, biòleg

Charles Darwin, en el llibre *L'origen de les espècies* fa referència contínua-ment, i especialment en el paràgraf amb què conclou el llibre, a la importància de les interaccions dins una espècie i entre espècies, cosa que ell va denominar relacions mútues, i a la gran ignorància que hi havia al respecte (Charles Darwin, *L'origen de les espècies*, Edicions 62, Barcelona 2009, p. 464).

L'asserció és ben vàlida actualment, i molt especialment en el que fa referència a la biodiversitat edàfica (els habitants del sòl). Un gram de sòl conté munió de microorganismes. No en som conscients, perquè la majoria no són visibles a ull nu. La vida i la supervivència dels ecosistemes terrestres en depèn. Com també en el cas dels fongs, globalment, no hi ha polítiques específiques de conservació per a la biodiversitat edàfica.

Investigadors de les universitats d'Alacant, Vigo i Sevilla han fet i publicat a la revista *Science* una crida perquè els sòls tinguin més rellevància en estratègies internacionals per a la conservació de la biodiversitat (Carlos A. Guerra *et al.*, «Tracking, targeting and conserving soil biodiversity», *Science*, vol. 371, núm. 6526, 2021, pp. 239-241).

És força curiós que molts boletaires aficionats, professionals i molts micòlegs no percebin la possibilitat d'afectació de la biota del sòl, pel fet d'arrencar els bolets, per alteració poc o molt de la seva estructura. És possible que el

fet conegut de l'extensió del miceli d'un fong (*Armillaria ostoyae*), un dels organismes més grans del món que viu als boscos d'Oregon (Estats Units), amb una extensió de 10 kilòmetres quadrats i d'entre 2.000 i 8.000 anys d'antiguitat, els pot emmirallar i es tendeixi a pensar que totes

Pinetell desarrelat

les espècies fúngiques són igual de resilient. No és correcte.

El cert és que l'extensió d'un miceli va d'uns pocs mil·límetres a una trentena de metres en general (Boddy, 2001).

Depèn de cada espècie, de les condicions climàtiques, substrat i disponibilitat de nutrients, afectacions per organismes edàfics i alteracions del sòl, entre d'altres. La resiliència dels micelis és una propietat multifactorial.

Insisteixo que arrencar bolets és útil per a la correcta identificació i molt especialment per a les exposicions de bolets, perquè cal mostrar l'esporeocarp complet i amb tot detall. Els bolets coneguts i destinats al consum s'han de tallar amb navalla, ganivet o tisora. Mobilitzar substrat del sòl, pedres, arrels, en arrencar bolets, pot ser molt contraproduent per als micelis i la resta de la biodiversitat edàfica.

Hi ha un cert paral·lelisme amb el que l'ecòleg del CREAF (Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals) Carles Castell anomena «jugar amb pedretes». Explica el següent: «En els darrers anys, amb les modes absurdes i l'increment dels turistes, les muntanyetes de pedres han envaït valls i serres (també al Moianès), platges, costes i cims.» Diu l'investigador que la gent ho deixem tot fet un fàstic, i els punyeters pilonets de pedres fan venir una ràbia de no dir. Darrerament, per sort, s'han anat alçant diverses veus del món científic per conscienciar dels efectes negatius i mirar de posar fre a aquesta mania malaltissa. Les pedres tenen múltiples funcions que resulten

essencials per al funcionament de molts ecosistemes i com a refugi per a moltes espècies. Les construccions de pedres no tenen cap utilitat; és com obligar la biota associada, acostumats a viure en un poblet de plantes baixes, a adaptar-se a un entorn més semblant a Manhattan.

Crec que arrencar tones de bolets comercials (any 2018: 10.709,67 tones; font: Rural Cat) mobilitza i extrau del sòl una quantitat ingent de pedretes, arrels, virosta, etc., amb afectació per als micelis i molts organismes edàfics.

Cal recordar la propietat arquimediàna dels nombres (denominada així pel genial matemàtic grec Arquimedes de Siracusa), segons la qual es pot superar qualsevol nombre, per gran que sigui, agregant-hi repetides vegades qualsevol nombre menor (quantitat additiva), per petit que sigui. Una propietat evident, però les conseqüències de la qual hi ha certa resistència a acceptar. La inconsciència de l'additivitat de les petites quantitats és patir certa miopia.

Com diu el matemàtic John Allen Paulos, l'anumerisme matemàtic porta al fet que no ens acabem de creure que els petits aerosols de laca per als cabells poden afectar poc o molt la capa d'ozó o que els nostres cotxes puguin contribuir al problema de la pluja àcida i a l'escalfament global. Si pensem en bolets, s'accepta com a salvatjada ecològica el fet de ras-

CLÍNICA DENTAL PUJOL

Ctra. de Manresa, 35 - Baixos
08180 Moià
www.clinicadentalmoia.com
Tel. 93 830 06 98
Mòbil 629 058 269

ODONTOLOGIA GENERAL
URGÈNCIES
ORTODÒNCIA
IMPLANTS

clejar (utilitzar un rasclet) una rovellonera, o qualsevol boletera, i no es contempla l'additivitat dels efectes sobre el sòl i la biota associada (incloent-hi els micelis) per l'acció d'arrencar quilos i quilos de rovellons, i de fredolics, i de llenegues, etc.; en resum, de tones de bolets. Qualsevol boletaire veu que en arrencar, descalçar o desarrelar un bolet s'emporta al cistell una certa quantitat de terra, virosta, matèria orgànica, etc.

Podríem fer un senzill exercici de càlcul de la quantitat de sòl extret en arrencar bolets. Es tractaria d'un problema de Fermi. Els problemes de Fermi (Enrico Fermi era un físic italià, premi Nobel) són preguntes en les quals volem calcular o mesurar aproximadament una certa quantitat sense tenir tota la informació necessària. La resolució d'aquest tipus de problemes és molt útil, perquè, per un costat, les errades es compensen i, en un càlcul fet per una altra persona, si les dades són igual de realistes i raonables, els resultats obtinguts no haurien de ser gaire diferents. L'important, de fet, no és el resultat en si mateix, sinó més aviat l'«ordre de magnitud».

Fem l'exemple de quilos de sòl extret en arrencar bolets: Dades i suposicions:

- Recol·lecció de bolets, any 2018: 10.709,67 tones (dada de Rural Cat).
- Bolets arrencats: suposem un 60%: 6.425,80 tones. La resta, tallats.

▪ Suposem l'extracció de solament 5 grams de sòl (una cullereta de cafè) per cada quilo de bolets arrencats.

Fets els càlculs, tenim que s'han extret 32,13 tones (32.130 quilos) de sòl en arrencar bolets, descalçar, desarrelar o qualsevol sinonímia d'un procediment més o menys similar (i la biodiversitat associada a aquest sòl). Brutal!

No hi ha cap espècie en el planeta Terra que visqui sense interaccionar amb altres. És un fet essencial per a garantir l'arquitectura de la biodiversitat, és a dir, com unes espècies depenen d'altres i com diferents tipus d'interaccions es conjuguen per a construir un ecosistema funcional.

En arrencar bolets i jugar amb pedretes no sembla que es tinguin gaire en compte les reflexions de Darwin... Tant de bo, com diu Bart Simpson (de la sèrie *Els Simpson*), els arrencadors de bolets es multipliquessin per zero... I es reconvertissin a talladors! Abandonaríem un més que evident boletcentrisme, evitaríem malmetre i extraure sòl, tindríem consideració per la biota edàfica, respectaríem i garantiríem la complexa arquitectura de la biodiversitat i integraríem les restes del peu del bolet al cicle de la matèria i energia mediatitzats justament per la immensa biodiversitat edàfica, que hauríem de contemplar i conservar, igual que els fongs.

MOIÀ

Avda. Zona Industrial, s/n
Tels. 93 830 12 25
93 820 77 77

AVINYÓ

Antoni Prat, s/n
Tel. 93 838 72 78

SANT QUIRZE SAFAJA

Ctra. de Mollet-Moià
Km. 25,400

CALEFACCIONS - INDÚSTRIES
AGRÍCOLA - AUTOMOCIÓ

SERVEI A DOMICILI
TELS. COMANDES :
93 830 12 25 - 93 820 77 77

MISCEL·LÀNIA

Celebració dels seixanta anys de la generació del 64

Generació del 64

El dia 16 de novembre la generació del 64 ens vam reunir per celebrar un moment molt especial: els nostres seixanta anys!

Va ser una ocasió carregada d'alegria, records i amistat, que va tenir lloc al restaurant Moianès, l'escenari perfecte per a aquesta celebració.

El dinar va ser molt més que un banquet; va ser una oportunitat per a retrobar-nos, compartir anècdotes, reviure històries de joventut i enfortir els llaços que, malgrat el temps, continuen units. Cada

somriure, abraçada i conversa ens va recordar com som d'afortunats de pertànyer a una generació tan especial.

Volem donar les gràcies a tots els qui van fer possible aquest esdeveniment, des de l'organització fins als assistents, que amb la seva presència van fer d'aquesta trobada un dia inoblidable. Brindem pels anys viscuts i pels que encara han de venir.

Per la nostra generació del 64 i tots els records que encara queden per construir junts!

CLÍNICA PODOLÒGICA MOIÀ
Centre de Podologia autoritzat pel Departament de Salut Plaça del Colom, 4 2n-2a // 08180 Moià

- QUIROPÒDIES (durícies, ulls de poll, ungles, ...)
- CONTROL PEU DIABÈTIC
- BERRUGUES PLANTARS
- ORTESIS DE SILICONA
- ESTUDIS BIOMECÀNICS
- PLANTILLES PERSONALITZADES
- REVISIONS INFANTILS

Cristina Homs Fargas N° Colegiada:1456

93.820.91.55 - 659.660.348

HORES CONVINGUDES

PUBLICACIONS

La mare de la Glòria

Josep Ruaix i Vinyet

Glòria Pons i Puigcorbé va demostrant que és «una escriptora ascendent», com vaig afirmar d'ella en un article dins LA TOSCA de juny 2022 (p. 47). Ara acaba de publicar *Serafina*, un llibre sobre la seva mare. I era just que ho fes, ja que anteriorment n'havia publicat un sobre el seu pare, titulat *Història del Lluís* (2019). És encomiable aquest desig de retre homenatge als progenitors.

Serafina és un volum de 250 pàgines, editat per Oliveras (Sant Joan les Fonts 2024). Comença amb un pròleg de Laura Vilardell i Pons, filla de l'autora, i es clou amb unes «Opinions»: d'una neta de la Glòria i altra vegada de l'esmentada filla, la qual també ha dibuixat la portada del llibre. El cos de l'obra es divideix en dues parts: «Al Ripollès» i «Al Moianès». I va alternant una narració autobiogràfica de la mateixa Serafina (escrita en lletra cursiva) i la narració de la Glòria més aportacions d'altres persones (escrites en lletra rodona). També conté fotografies adients.

Hi veig, en aquesta novella creació de Glòria Pons, molts valors. Per començar, el retrat d'una persona senzilla i alhora coratjosa; d'una família nombrosa i, per consegüent, variada; d'unes èpoques

que experimenten grans canvis i que inclouen el dramàtic període de la guerra civil espanyola i de la difícil postguerra; d'uns costums, bàsicament rurals, ubicats primer a la comarca ripollesa i després a la comarca moianesa. Simultàniament, la vivència de la fe cristiana posada a prova per les contrarietats de la vida, a nivell personal, familiar i col·lectiu. Finalment, hi trobo un document lingüístic notable, amb

el reflex de la parla dels qui hi intervenen, esquitxada de mots típics, dites i refranys. En aquest aspecte lingüístic he trobat molt curiós el passatge següent: «Sobre l'expressió que després explicaré, la primera vegada que la vaig sentir vaig pensar que devia correspondre a algun estri que jo no coneixia, un estri anomenat "catantingues". Ho vaig preguntar a la tia Manella i ella amb paciència i mig rient em va dir: "Vol dir que va molt bé tenir el menester." Llavors vaig lligar caps: *que te'n*

tingues (o *tinguis*) volia dir no haver ni de comprar ni de demanar res a ningú» (pp. 199-200).

Es tracta, doncs, al meu entendre, d'un llibre valuós per diversos motius. Bo i felicitant la Glòria, aquesta escriptora ascendent, desitjo que sigui llegit a bastança i que produeixi bons fruits.

Llibres

Salvador Vilà Caralt. *Moianès*

Granollers: Editorial Alpina, 2024. 120 pp.

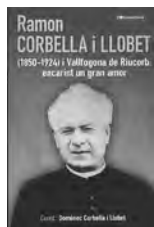
La guia proposa vint excursions distribuïdes a cada municipi de la comarca, amb itineraris sense dificultat tècnica que permeten descobrir la diversitat dels indrets i paisatges del Moianès. El disseny de cada ruta conté un títol original, on apareixen bandolers, trementinaires i bruixes.

Josep Fàbrega. *Gaza*

Calders: Elenc Els Calderins, 2024. 20 pp.

Opuscle editat amb motiu de la Marató de TV3 per a un acte del Club de Lectura de Calders tingut el 14 de desembre del 2024. Conté poemes del llorejat poeta Josep Fàbrega i Selva, resident al municipi calderí.

Ramon Corbella i Llobet (1850-1924) i Vallfogona de Riucorb: encarint un gran amor

Valls: Cossetània, 2024. 384 pp.

Recull d'estudis sobre aquest personatge polifacètic (militar carlí, mestre a Cuba, humanista, canonge de la catedral de Vic, etc.), amb algunes referències al Moianès. El volum fou presentat a la capital d'Osona el passat 30 de novembre.

Revistes

—**Modilianum**, núm. 71 (2n semestre 2024), revista d'estudis del Moianès, amb 128 pàgines de treballs històrics sobre la comarca més els índexs dels anys 2022-2024.

—**Catalunya Cristiana**, 1-12-2024 i 22-12-2024, amb, respectivament, la ressenya titulada «Historiador i escriptor» i la nadala «Realisme nadalenc», signades per Mn. Josep Ruaix i Vinyet.

—**Full Diocesà**, Vic-Solsona, 1-12-2024, amb l'article «Reformulacions doctrinals», signat per l'esmentat prevere moianès.

—**L'Actual.cat**, Castellar del Vallès, 29-11-2024, amb l'article «L'encant de la senzillesa», signat per Jacint Torrents, sobre el poemari de J. Ruaix.

—**Llengua Nacional**, 4t trim. 2024, amb els articles «“Fes-ne cent i erra'n una”. Versió d'un conegut refrany castellà (i II)», de Carles Riera, «Qüestions sobre l'article determinat (I)», de J. Ruaix, i la ressenya de *Poesia completa* de J. Ruaix, signada per C. Riera.

—**Serra d'Or**, desembre 2024, amb la ressenya titulada «Crònica d'una vigilància», signada per C. Riera.

MOVIMENT DEMOGRÀFIC

Defuncions

Juan Corral Hormigos, de setanta anys, dia 19 de novembre.

Josep Farràs Franquesa, de vuitanta-set anys, vidu de Pepeta Tarté, dia 7 de desembre.

Mercè Torra Mitjaneta, de setanta-vuit anys, vídua de Joan Clotet, dia 18 de desembre.

Mercè Munmany Boixeda (la Mercè de la Moretona), de noranta-tres anys, vídua de Josep M. Canal, dia 2 de gener, a Barcelona.

NECROLÒGIQUES

**En la mort dels nostres pares,
Angelita Orbañanos i Jacint Icart**
*Jacint Icart i els seus germans
Joan Carles, Sílvia i Yolanda*

El 18 de novembre va morir la meva mare, l'Angelita. Divuit dies després, el meu pare, el Cinto. Des de llavors han estat moltes les persones que ens han preguntat com estem. «Com estàs, Cinto?» I queden una mica sorpresos quan els dic que bastant bé. Un «bé», si voleu, entre cometes, però bastant bé, perquè estic molt consolats. Vaig demanar a l'Esperit Sant que ens ajudés en aquests moments tan durs. Dono fe que ha estat així. Ens sentim i em sento consolats per ell.

Angelita Orbañanos i Jacint Icart

Però, a més, us diré que també em sento satisfet. Satisfet i orgullós per haver decidit, juntament amb els meus germans, donar als nostres pares cristiana sepultura en el cementiri de Moià. Avui els nostres pares descansen en pau en el seu estimat Moià.

* * *

Moià els donava vida. Ben d'hora, calia anar a Cal Bou a comprar el pa. Els embotits havien de ser de Cal Noc, la cansaladeria que el meu pare coneixia de ben petit. Quan el meu germà Joan Carles es va casar amb la Mariola, entra de ple en la família Vives i llavors es va embolicar una mica la cosa a l'hora de comprar els embotits. El fuet, d'un lloc; la botifarra, d'un altre... Però era igual! Tots eren de Moià. Això sí, la catalana havia de ser de Ca la Isabel, i això era un secret gairebé d'Estat que ara m'és permès de revelar.

«Vaig a Cal Truques o a Cal Cenç a veure si trobo uns bons rovellons per dinar», deia el meu pare. Les magdalenes preferides de la meva mare, ves per on, eren del forn de Collsuspina; això tenia un perquè, tenia truc: després es quedaven a dinar a Can Xarina. El Valeri de l'Estany o el Rubell de Monistrol de Calders també eren visitats pels meus pares tot sovint. Si calia pintar les parets a casa, la família Soler tenia l'exclusiva. Els mobles? Del Josep Canet. I si se

n'anava el llum, ja estaven telefonant al Joan Ordeix.

I no m'oblido de la Pineda, que tant estimava el meu pare. La família Roca —el Jaume pare, el Jaume fill, el Josep...—, la granja de porcs... Sortir pel camí de la Mànegua a passejar els gossos amb aquell vell jersei ple de pèls de gos! Era un dels moments preferits del pare. En fi..., els meus pares s'emporten molt de Moià.

* * *

Ara els pares estan al cel. Però sapigueu i estigueu convençuts del que us

dic: durant tota la seva vida van estar a Moià gairebé com al cel.

Per acabar, avui és l'aniversari de la pèrdua de la M. Carme Padrís, dona de l'Agustí Vives, mare de l'Agustí i de la meua cunyada Mariola, i àvia dels meus nebots Joan Carles i Jordi. Tinguem-li un sentit record.

També el nostre record i oracions per l'àvia Cedes, esposa del Josep Esteve, mare del meu cunyat Pepe i àvia dels meus nebots Anna i Oriol, i pels difunts de les nostres famílies, com també de les vostres.

Juan Corral Hormigos,
«el Juan de la Brigada»
Companyes i companyes
del Museu de Moià

Juan Corral

El dia 19 de novembre ens va deixar el nostre company de feina Juan Corral Hormigos, conegut per tothom com «el Juan de la Brigada», després d'una llarga malaltia, la qual fou sobrevinguda just després d'haver-nos acomiadat d'ell laboralment, ja que havia arribat el moment de gaudir d'una merescuda jubilació. El Juan, amb el camió de la

Brigada —conduït només per ell, ja que era l'únic amb el carnet C1—, havia estat un company clau per a muntar, juntament amb el personal del Museu i les Coves, les activitats diverses i a vegades poc comunes que fèiem, com els Mercats de la Prehistòria o la Festa Barroca. Van ser moltes hores i experiències compartides fent «remiendos y apaños», com deia ell; reparant elements dels nostres equipaments, tant del Museu - Casa Rafael Casanova com del Parc Prehistòric de les Coves del Toll. En el seu dia a dia pel poble anava sempre amb el seu totterreny Isuzu marró, que era «una gran caixa d'eines» on hi havia de tot i que tots coneixíem.

Freqüentment, quan li demanaves quelcom i abans de dir-te el «bon dia», renegava amb el seu to característic, però ràpidament canviava el xip i buscava una solució, sovint imaginativa, i no ho donava per tancat fins que solucionava el problema i tot funcionava correctament.

Juan, et trobarem a faltar! I amb aquestes paraules també volem fer arribar una abraçada molt forta i el nostre més sentit condol a Leonor Pladevall, la seva estimada dona i també companya de feina nostra, als seus fills i a tota la seva família.

DADES METEOROLÒGIQUES

Estació pluviomètrica de l'Escola Pia

LATITUD 41° 48' 53" N LONGITUD 2° 5' 44" ALTITUD 741 m

NOVEMBRE 2024

DÈCADA	TEMPERATURES			ESTAT DEL CEL			VENT	PLUJA	
	Màx.	Min.	Mit.	Serens	Coberts	Núvols	Dominant	Parcial	TOTAL
De l'1 al 10	18,0	10,8	14,4	0	6	4	NE	56,0	
De l'11 al 20	14,1	7,0	10,5	2	5	3	SW	0,6	
Del 21 al 30	14,4	6,7	10,5	5	1	4	SW	8,0	64,6

DESEMBRE 2024

DÈCADA	TEMPERATURES			ESTAT DEL CEL			VENT	PLUJA	
	Màx.	Min.	Mit.	Serens	Coberts	Núvols	Dominant	Parcial	TOTAL
De l'1 al 10	11,2	3,7	7,5	1	1	8	SW	1,6	
De l'11 al 20	9,9	2,3	6,1	5	2	3	W	14,8	
Del 21 al 31	12,4	2,8	7,6	7	0	4	NW	0,2	16,6

COMPARATIVA NOVEMBRE-DESEMBRE 1924 - 2024

	Novembre 1924	Novembre 2024	Desembre 1924	Desembre 2024
Mitjana de les màximes	12,0	15,5	9,1	11,2
Mitjana de les mínimes	4,7	8,2	1,7	2,9
Temperatura mitjana	8,4	11,8	5,4	7,1
Màxima absoluta	23,0	19,3	15,0	16,2
Mínima absoluta	-3,0	4,6	-3,0	-0,2
Pluja mensual	108,2	64,6	16,8	16,6
Pluja màxima en un dia	27,5	40,0	3,7	9,6
Dies de pluja	27	10	7	5
Dies de neu	0	0	0	0

Les dades meteorològiques de Moià actualitzades cada 15 minuts (i les dades històriques des de l'any 2006) es poden consultar a la web gestionada per la família de Carles Illa i Casanova, *MeteoMoià.cat*. També es pot seguir al Twitter (@MeteoMoià), al Facebook (Meteo.Moià) i a Instagram (@elmoianes).

NOTA DE LA REDACCIÓ

Totes les persones i entitats que vulguin fer-nos arribar articles, cròniques, informacions, etc. per al pròxim número de LA TOSCA, ens ho poden fer arribar fins al dia **27 de febrer**, a través del correu electrònic latosca@latosca.cat o bé deixant-nos-ho a la nostra bústia, a Can Carner.

	MITJANES			MÀXIMA ABSOLUTA	MÍNIMA ABSOLUTA	PRECIPITACIÓ (LITRES)	PRECIPITACIÓ MÀXIMA	PLUJA (DIES)	NEU	PEDRA	TESMESTA	BOIRA	ROSADA	GEBRADA
	MÀXIMA	MÍNIMA	MITJANA											
Gener	11,3	3,3	7,3	21,6	-2,6	23,6	12,4	6				7	7	12
Febrer	14,0	4,7	9,4	21,4	1,1	9,6	3,2	6				4	7	3
Març	15,0	5,7	10,3	23,8	0,1	100,0	44,4	10	1				12	
Abril	17,7	7,4	12,5	27,2	1,0	66,8	40,8	8					7	
Maig	19,8	9,8	14,8	25,6	3,5	44,4	21,4	11			4		7	
Juny	23,6	13,7	18,7	29,5	9,3	83,2	16,2	14			4		7	
Juliol	29,3	17,6	23,5	36,0	13,3	29,0	12,6	5			2	3	3	
Agost	29,6	18,2	23,9	34,0	14,4	83,0	31,8	9			3	2	11	
Setembre	21,8	14,2	17,0	26,2	7,0	46,8	16,0	15			3		12	
Octubre	19,4	11,5	15,5	23,9	6,9	159,2	56,8	14			3		22	
Novembre	15,5	8,2	11,8	19,3	4,6	64,6	40,0	10				6	20	
Desembre	11,2	2,9	7,1	16,2	-0,2	16,6	9,5	5				7	6	14
Any 2024	19,0	9,8	14,3			726,8		113	1		19	29	121	29

COMPARATIVA DE DADES DEL 2024 AMB LES DE FA 100 I 50 ANYS

	Mitjana de les màximes	Mitjana de les mínimes	Mitjana de les mitjanes	Litres de pluja	Dies de pluja	Dies de neu
1924	16,6	7,3	11,9	579,6	106	5
1974	15,6	5,1	10,4	593,4	97	2
2024	19,0	9,8	14,3	726,8	113	1

Sant Antoni, 14
08180 MOIÀ

Tel. 93 830 03 02

**Per a dents
més blanques**

DENTIBLANC

El dentífric amb extracte de papaia,
d'enèrgica acció emblanquidora.

**DENTS NETES,
BLANQUES I
BRILLANTS**

Demani consell farmacèutic.

Immobiliaris de confiança a Barcelona.

A grau oferim un
acompanyament integral en
serveis immobiliaris.

Patrimonis,
Comunitat de Propietaris,
Immobiliària (compra, venda i lloguer)
i Especialitzats en Assegurances
(impagaments lloguer, arrendador i edificis).

GRAU Serveis Immobiliaris
Via Augusta, 64-66 entl.
08006, Barcelona
info@finquesgrau.com
932 377 838

